

demokracija

Za

Demokracija

5
za

SADRŽAJ

Impressum	4
Uvodna riječ	5
POSTOJEĆIM MEHANIZMIMA DO IMPLEMENTACIJE STRUKTURNOG DIJALOGA U ISTARSKOJ ŽUPANIJU ..	7
Sažetak	7
Analiza stanja u Istarskoj županiji	8
Koja je svrha (ili cilj) rada?	8
Opis trenutačnog stanja	8
Važnost promjene	10
Razrada policy opcija	12
1. Strukturni dijalog	12
Ciljevi strukturnog dijaloga	12
Pravila implementacije	13
Dobar primjer iz prakse - Estonija	14
Prednosti i nedostaci	14
2. Status quo	15
Prednosti i nedostaci	16
3. Postojećim mehanizmima do implementacije strukturnog dijaloga	17
Prednosti i nedostaci	18
Preporuke	19
Provedba	19
Zaključak	23
ULOGA SAVJETA MLADIH GRADA VUKOVARA	25
Sažetak	25
Analiza problema	25
Policy opcije	30
Preporuke	31
Aktivnosti za implementiranje policy opcije	32
Zaključak	33
PROVEDBA GRADSKOG PROGRAMA ZA MLADE GRADA KARLOVCA	35
Sažetak	35
Uvod	36
Analiza provedbe GPM-a Karlovac	37
I. Aktivno sudjelovanje u društvu, izgradnja civilnoga društva i volonterizam	37
II. Obrazovanje i informatizacija, mobilnost, informiranje i savjetovanje	39
III. Zapošljavanje, poduzetništvo i stambena politika	40
IV. Zdravstvena zaštita, reprodukcijsko zdravlje i socijalna politika	40
V. Kultura mladih i slobodno vrijeme	41
Povjerenstvo za praćenje provedbe GPM-a	42
Zaključak analize GPM-a	42
Razrada	43
Opcija a) Status quo	43
Opcija b) Unapređenje provedbe gradskog programa za mlade	43
Opcija c) Osnivanje novog tijela/odjela za mlade	44

Preporuke i provedba	45
Co-management i bolja sektorska suradnja	45
Povećanje participacije mladih u lokalnoj zajednici	46
Povećanje zaposlenosti	46
Stambeno zbrinjavanje mladih	47
Aktivno sudjelovanje mladih u kulturnom životu	47
Educiranje društva o problemima mladih	47
Integracija mladih osoba s invaliditetom u život zajednice	47
Promoviranje veće rodne i nacionalne ravnopravnosti	48
Smanjenje pasivnosti i smanjenje ovisnosti	48
Sredstva za mlade putem natječaja	48
Evaluacija	48
Zaključak	49
TIJELO ZA PROVEDBU I KOORDINIRANJE POLITIKE ZA MLADE U VARAŽDINSKOJ ŽUPANIJU	51
Uvod	51
Sažetak	52
Analiza stanja	54
Policy opcije	56
Scenarij 1. Osnivanje Odjela za mlade Varaždinske županije kao jedinstvene cjeline	56
Scenarij 2. Uspostavljanje Odsjeka za mladež pri Upravnom odjelu za obitelj, djecu i mlade ili nekom drugom odjelu	58
Scenarij 3. Zadržavanje trenutačne situacije s jednim povjerenikom	58
Evaluacija	59
Zaključak	60
ODJEL ZA MLADE GRADA OSIJEKA	63
Sažetak	63
Analiza	64
Prijedlozi za rješavanje problema	65
Prijedlog 1 – Zadržavanje trenutačnog stanja	65
Prijedlog 2 – Osnivanje Odsjeka za mladež pri Odjelu za društvene djelatnosti	66
Prijedlog 3 – Osnivanje Upravnog odjela za mlade Grada Osijeka	66
Preporuke	66
Aktivnosti potrebne za implementaciju	67
Zaključak	67
Literatura	68
Konzultacije	69

IMPRESSUM

IZDAVAČI

**Udruga za poticanje zapošljavanja
i stručno usavršavanje mladih ljudi ZUM**
Kandlerova 10, 52 100 Pula
Tel./faks: 00385 52/211 364
E-mail: info@mladipula.org; URL: www.mladipula.org

Domachi – udruga za kreativni razvoj
Struga 1, 47 000 Karlovac
Tel.: 00385 47/600 996
Faks: 00385 47/416 995
E-mail: domachi@domachi.hr; URL: www.domachi.hr

Klub mladih Bršadin
Vase Đurđevića bb, 32 222 Bršadin
Tel.: 00385 32/569 369
Faks: /
E-mail: klubmladih_brsadin@hotmail.com;
URL: www.klubmladihbrsadin.9f.com

**Centar za neformalnu edukaciju mladih –
Kreatori ne konzumatori**
Strossmayerova 68, 31 000 Osijek
Tel.: 00385 31/375 270
Faks: /
E-mail: info@cnc.hr; URL: www.cnc.hr

Nezavisna udruga mladih
Hrvatskih pavlina 12, 42 250 Lepoglava
Tel.: 00385 42/494 308
Faks: 00385 42/770 025
E-mail: info@num.hr;
URL: /

ZA IZDAVAČE

**Ana Žužić, Denis Mikšić, Hrvoje Kovač,
Danijela Lovrić, Karolina Šoš Živanović**

MJESTO I VRIJEME IZDAVANJA
Pula, srpanj 2011.

UREDNIKA

Ana Žužić

SURADNICI

**Denis Mikšić, Slađana Jelić, Nemanja Spasenovski,
Marina Marković**

AUTORI

**Ana Lukić, Vlasta Vujačić, Lara Radošević, Mari-
jan Ferić, Melita Šutla, Domagoj Šavor, Marina
Garvanović, Filip Markanović, Milica Mutić, Mo-
mir Poznanović, Marijana Bundić, Marko Vrebac,
Danica Pajtak, Monika Hojstak, Mislav Petanjek,
Mario Žuliček**

LEKTURA I KOREKTURA

Lidija Menges

DIZAJN I PRIJELOM

Zvonimir Čačić

TISAK

Denona d.o.o., Zagreb

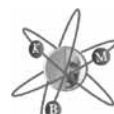
NAKLADA 200 komada

Tiskanje ove publikacije omogućeno je temeljem financijske potpore Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva u skladu s Ugovorom klasa 421-02/10-PP-4A/03, ur. broj 07578-10-01; klasa 421-02/09-PP-6/13-1, ur. broj 07578-10-01, potpore Zaklade za poticanje partnerstva i razvoja civilnog društva u skladu s Ugovorom broj 007/08/UGO/29, ur. broj 2138417-11-02 te Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

Mišljenja izražena u ovoj publikaciji su mišljenja autora i ne izražavaju nužno stajalište Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva, Zaklade za poticanje partnerstva i razvoja civilnog društva, Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti te bilo kojeg od izdavača.

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i Sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem **775103**

ISBN: **978-953-564-02-1-9**

**Međunarodna
godina mladih
2010/2011.**
Naša godina,
naš glas!

Uvodna riječ

Kada bi donositelji odluka na nacionalnoj, regionalnoj ili lokalnoj razini željeli započeti i/ili unaprijediti proces oblikovanja politike za mlade, bilo bi vrlo važno oko ključnih smjernica konzultirati se s mladima. Kao relevantni partneri tu se pojavljuju organizacije mladih i za mlade. One organizacije koje svoje programe kreiraju u smjeru unapređenja institucionalnih okvira politika za mlade trebale bi sustavno i kontinuirano raditi na razvoju vlastite stručnosti o toj temi.

Jedan od načina razvoja stručnosti i kompetencija u domeni politike za mlade zasigurno je suradnja mladih. Ona se manifestira kroz razmjenu iskustava i znanja, dobrih i loših praksi te zajedničko otvaranje prostora za raspravu o politici za mlade kao javnoj politici te važnoj društveno-političkoj temi u ovoj zemlji.

Publikacija „Demokracija za 5” nastala je s ciljem davanja mogućnosti mladim ljudima da komentiraju trenutačno stanje politike za mlade u svojim lokalnim zajednicama te pruže razrađene i uvjerljive razloge za eventualnu modifikaciju njezine provedbe. To je učinjeno nakon njihova osnaživanja u formi seminara o europskoj dimenziji razvoja politike za mlade. Publikacija započinje tekstem u kojem se autorice pitaju je li strukturni dijalog u Istarskoj županiji moguć. Zatim slijede tekstovi o ulozi Savjeta mladih u gradu Vukovaru, praćenju provedbe Gradskog programa za mlade grada Karlovca te potrebi osnivanja tijela za koordinaciju i provedbu politike za mlade u Varaždinskoj županiji i gradu Osijeku.

Tekstovi jasno odražavaju našu usmjerenost javnom zagovaranju kvalitetne i transparentne izrade, provedbe, praćenja provedbe i vrednovanja lokalnih politika za mlade temeljenih na europskim standardima njezina razvoja. U daljnjem zagovaranju očekuju nas dvije važne stvari:

- > adekvatno predstavljanje predloženog;
- > donošenje odluke donositelja odluka te poduzimanje konkretnih akcija temeljenih na danim preporukama.

To će zasigurno biti dugotrajan i iscrpljujuć proces. Međutim, provedene konzultacije pri analizi problema te kasnija sinteza i ponuda različitih mogućih opcija i preporuka za rješavanje zatečenog stanja osiguravaju utemeljenost i primjenjivost predloženog u ovoj publikaciji.

Urednica

Postojećim mehanizmima do implementacije strukturnog dijaloga u Istarskoj županiji

Autorice: Ana Lukić, Lara Radošević, Vlasta Vujačić

SAŽETAK

Cilj ovog *policy papera* jest istražiti mogućnosti primjene strukturnog dijaloga u Istarskoj županiji te postaviti svojevrsan putokaz za bolju suradnju između javnog sektora i sektora mladih u svrhu postizanja veće kvalitete života. Analizom trenutačne situacije mladih u Istarskoj županiji nameće se zaključak da dosadašnja praksa nije prikladna te da bi Istarska županija, s obzirom na nadolazeću političku situaciju (ulazak Hrvatske u EU), trebala prilagoditi dosadašnje funkcioniranje i suradnju s mladima te organizacijama mladih i za mlade i na taj način poslužiti kao dobar primjer u praksi i povećati zadovoljstvo u vlastitoj zajednici.

Policy paper razrađuje sljedeće tri alternative: strukturni dijalog, status quo i postojećim mehanizmima do implementacije strukturnog dijaloga.

Nakon razrade predlaže se primjena treće alternative, odnosno *postojećim mehanizmima do implementacije strukturnog dijaloga* jer se primjenom strukturnog dijaloga može poboljšati suradnja i odnos javnog sektora i sektora mladih. Takva osnažena suradnja dovest će do većeg angažmana mladih i osposobiti ih za sudjelovanje u procesima donošenja odluka.

ANALIZA STANJA U ISTARSKOJ ŽUPANIJI

Koja je svrha (ili cilj) rada?

Temeljna problematika ovoga rada jest trenutačna nedovoljna participacija mladih u procesima donošenja odluka. Kako se time ne bi smjela zadovoljiti niti jedna zajednica koja brine o kvaliteti života svih svojih članova, pa tako i mladih, ovaj rad pruža širi uvid u trenutačnu situaciju i konkretne prijedloge za napredak.

Proučavanjem općeg koncepta strukturnog dijaloga te primjera dobre prakse nameće se zaključak da strukturni dijalog stvara primjereno okruženje za raspravu te potiče uključivanje mladih u procese donošenja odluka i oblikovanje politika u državama u kojima žive. Cilj je ovog rada istražiti mogućnosti primjene strukturnog dijaloga u Istarskoj županiji te pružiti svojevrsan putokaz učinkovitijoj suradnji javnog sektora i sektora mladih, polazeći nade u strukturni dijalog, a sve u svrhu postizanja veće kvalitete života u cjelini.

Opis trenutačnog stanja

Iako se i zemlje Europske unije suočavaju sa slabom participacijom mladih u donošenju odluka,¹ uočljivo je da se nizom mjera i aktivnosti, uključujući i mehanizmom strukturnog dijaloga, nastoje boriti protiv takvog trenda.

Za razliku od većine zemalja Europske unije, Hrvatska je u teškoj poziciji jer još nisu postavljene adekvatne smjernice za promjenu takvog trenda te ne postoje istraživanja koja će nam sugerirati u kojem bismo se pravcu trebali kretati da postignemo željene rezultate. Međutim, treba napomenuti da je u tijeku istraživanje² koje se tiče implementacije strukturnog dijaloga u Hrvatskoj, čiji će rezultati biti poznati tek u nadolazećim mjesecima.

Prema mišljenju profesorice Vlaste Ilišin, „u tranzicijskoj Hrvatskoj” mladi su dvostruko politički marginalizirani, i kao objekti i kao subjekti političkih procesa. Njihovi problemi i potrebe vrlo su rijetko u žarištu interesa medija, političkih aktera i institucija vlasti, što pokazuje da su interesi mladih sporadično prisutni u procesu političkog odlučivanja.³

U istom članku profesorica Ilišin navodi i tri goruća problema s kojima se susrećemo u Hrvatskoj:

- > 1. nepovjerenje društva i političkih sudionika prema mladima,
- > 2. nepovjerenje mladih prema društvenim i političkim institucijama,
- > 3. međusobno nepovjerenje i nedovoljna suradnja udruga mladih i političkih institucija.

Koristeći se izvorima Državnog zavoda za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, Ilišin ističe i nepostojanje tijela „državne uprave s odgovarajućom financijskom, organizacijskom i kadrovskom potporom za aktivnije sudjelovanje u društvenom i političkom životu”.⁴ Iako je riječ o tekstu iz 2003. godine, treba napomenuti da danas unutar Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti postoji Odsjek za mlade,⁵ što je barem mali napredak. Međutim, riječ je o odsjeku koji djeluje bez dovoljne financijske i organizacijske potpore, a i bez odgovarajućeg broja stručnih zaposlenika.⁶

Nakon što su analizirani problemi s kojima se susreće cijela Hrvatska, važno je reći da se Istarska županija bori i s dubljim problemima. Kako bismo lakše opisali trenutačno stanje u Istri, možemo se poslužiti vrlo jednostavnim Hart-ovom ljestvicom,⁷ prezentiranom u publikaciji pulske udruge ZUM „Mislim, djelujem, unapređujem – Analiza politike za mlade Istarske županije”. Riječ je o ljestvici kojom se može odrediti stupanj uključenosti mladih u društvo. Ima osam razina, a osma je ujedno i najveća te govori o najsnažnijem uključenju mladih u društvo. Analizirajući politiku za mlade u Istarskoj županiji, udruga ZUM zaključuje da sudjelovanje mladih u procesu odlučivanja na razini županije sadrži elemente treće i četvrte razine. Kako navodi ZUM, „mladi su važni te ih se u nekim kontekstualizacijama naziva resursom, snagom, potencijalom i najčešće od svega – prioritetom, ali im se ne daje mogućnost, podrška i prostor da to i ostvare”.⁸ Osim toga, navodi se da mladi imaju savjetodavnu ulogu koja im je delegirana te je, iako su o njoj informirani, još nisu uspjeli realizirati. Upravo u toj poziciji (na trećoj i četvrtoj razini) ni mladima ni donositeljima odluka nije važno da se mlade doista uključi i da ostvare svoju ulogu.

1 V. Ilišin, Politička participacija mladih i politika prema mladima: Hrvatska u europskom kontekstu.

2 Istraživanje provode zagrebački Institut za društvena istraživanja u suradnji s Agencijom za mobilnost i programe EU.

3 V. Ilišin, Politička participacija mladih i politika prema mladima: Hrvatska u europskom kontekstu, str. 53; Politička misao, Vol XL. (2003.).

4 V. Ilišin, Politička participacija mladih i politika prema mladima: Hrvatska u europskom kontekstu, str. 53; Politička misao, Vol XL. (2003.).

5 Odsjek za mladež nalazi se unutar Odjela za djecu i mladež, koji pak spada u Upravu za obitelj.

6 V. Ilišin, Politička participacija mladih i politika prema mladima: Hrvatska u europskom kontekstu, str. 42.

7 Roger Hart - autor knjige: Children's Participation: The Theory and Practice of Involving Young Citizens in Community Development and Environmental Care – postavio „ljestvicu sudjelovanja mladih” u društvu.

8 Publikacija udruge ZUM „Mislim, djelujem, unapređujem – Analiza politike za mlade Istarske županije”, str. 43.

U prilog tome, o nedovoljnom angažmanu mladih, govore i rezultati istraživanja o kojima je za pulski magazin za mlade „3ska!!!” govorila Emina Bužinkić iz Mreže mladih Hrvatske. Naime, pokazalo se da je samo 5 posto mladih aktivno u udrugama, a od toga je 7 posto aktivno na području političkih pomladaka. Prema tome, ti podaci potvrđuju poražavajuće nisku participaciju mladih u zajednici, i to na razini cijele Hrvatske.

I posljednje, Istarska županija još nema adekvatan institucionalni mehanizam sa svrhom podržavanja i unapređenja dijaloga s mladima. Pod time mislimo na tijela, urede i strategije kao nužne sastavnice za definiranje i implementiranje adekvatne politike za mlade.

Važnost promjene

Analizirajući trenutačno stanje, jasno je da je nužna promjena sadašnje politike za mlade. Jedan od razloga zašto bi se trenutačna politika trebala promijeniti jest skori ulazak u Europsku uniju. S realnom pretpostavkom da će Republika Hrvatska biti punopravna članica EU 2013. godine, moramo biti spremni na to da članstvo nosi mnoga prava i obaveze koje se tiču provođenja adekvatne politike za mlade, pa i brige o mladima u cjelini. Usporedbe radi, u sektoru mladih unutar Vijeća Europe, ali i u pojedinim europskim državama na različitim razinama (nacionalno i lokalno), mladi i vlasti funkcioniraju po modelu podjele odgovornosti i upravljanja. Glavna karakteristika takvog modela jest da mladi zajedno s predstavnicima vlasti i drugim donositeljima odluka ravnopravno odlučuju o prioritetima, financiranju, provedbi aktivnosti i ostalim važnim pitanjima u sektoru mladih.

Drugi vrlo važan razlog za promjenu politike proizlazi iz same nacionalne, zakonske regulative koja jasno ističe važnost uključivanja mladih u sve razine društva, čemu svjedoči i Zakon o savjetima mladih iz 2007. godine (prvi zakon o mladima). O tome koliko je taj zakon zaživio te koliko su savjeti mladih djelotvorni u svome radu, saznat će se tek kad Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti privede kraju proces vrednovanja provedbe Zakona o savjetima mladih.⁹

Gledajući na položaj mladih iz aspekta tržišta rada, situacija je još teža. Mladi se svakim danom susreću s brojnim problemima, a jedan od njih je i nemogućnost zaposlenja. U potrazi za boljom budućnošću mnogi od njih traže

izlaz u inozemstvu. Ta se činjenica može potkrijepiti i statističkim podacima koje nudi Svjetska banka. Naime, gotovo svaki treći građanin Hrvatske s diplomom živi u inozemstvu, a sa stopom migracije od 29,4 posto Hrvatska je zauzela prvo mjesto u Europi po odlasku visokoobrazovanih ljudi.¹⁰ Ti su podaci obuhvaćeni najnovijim procjenama koje ukazuju na niže stope emigriranja visokoobrazovanih, ali Hrvatska svejedno visoko kotira i uvrštena je na listu top 30 zemalja.

I konačno, zbog promatranja mladih kroz tzv. zaštitni model (kao skupinu koju treba zaštititi), a ne kao mogući resurs, zatim zbog nedovoljne komunikacije mladih i vlasti, kao i zbog slabog uključivanja te skupine u procese odlučivanja, mladi sve manje vjeruju u političke institucije i njihove sposobnosti pa nastaje jaz koji se bez konkretnih rješenja ne može smanjiti.

⁹ Publikacija udruge ZUM „Mislim, djelujem, unapređujem – Analiza politike za mlade Istarske županije”, str. 27.

¹⁰ <http://www.moj-posao.net/HR/News/Details/66557/Svaki-treci-s-fakultetskom-diplomom-zivi-u-inozemstvu/>

RAZRADA *POLICY* OPCIJA

- > 1. Strukturni dijalog
- > 2. Status quo
- > 3. Postojećim mehanizmima do implementacije strukturnog dijaloga

1. STRUKTURNI DIJALOG

Prema Europskoj komisiji, strukturni dijalog obuhvaća razgovor vlada i uprava, uključujući i institucije Europske unije, o unaprijed izabranim temama s mladima kako bi dobili rezultate koji su korisni za kreiranje daljnjih politika. Rasprava je strukturirana prema temama i prioritetima na organiziranim godišnjim događanjima gdje mladi međusobno i s političarima EU mogu razgovarati o dogovorenim temama.

Strukturni dijalog je izravna posljedica Bijele knjige o mladima¹¹ (*White Paper on Youth*) i logičan ishod Europskog pakta mladih¹² (*European Youth Pact*), koji ističu važnost savjetovanja mladih o pitanjima koja ih se tiču.

Nadalje, prema objašnjenju Europskog foruma mladih, strukturni dijalog znači sudjelovanje relevantnih institucija i aktera, što dovodi do zajedničkog cilja uz uzajamno poštovanje partnera (bilo institucija ili interesnih skupina) – smisleno strukturiran proces participativne naravi (kako bi se osigurala koherentnost problematike o kojoj se raspravlja). Povrh toga, kako bi se osiguralo vlasništvo svih uključenih nad procesom dijaloga, dnevni red i prioritete treba odlučiti zajedno.

Ciljevi strukturnog dijaloga

Sukladno dokumentu Europske komisije „*The new concept of the European structured dialogue with young people*”, objavljenog 2008. godine, strukturnim dijalogom se želi postići sljedeće:

¹¹ Europska komisija je 2001. godine pokrenula Bijelu knjigu o mladima koja je postavila temelj za povećanje europske suradnje na četiri područja vezana uz mlade: sudjelovanje, razmjena informacija, volonterizam i veće razumijevanje te znanje mladih. Bijela knjiga predlaže i da se mlade uzima u obzir pri izradi drugih relevantnih politika.

¹² Politički instrument koji je usvojilo Europsko vijeće 2005. godine kao dio revidirane Lisabonske strategije ima za cilj promicati sudjelovanje svih mladih ljudi u obrazovanju, zapošljavanju i društvu.

- > Strukturni dijalog je sredstvo međusobne komunikacije s mladima radi provedbe demokracije, dijaloga i debate te postizanja otvorene metode koordinacije u području mladih i općenito ostvarivanje stalnog radnog odnosa vlasti i mladih na svim razinama.
- > Kroz strukturni dijalog institucije EU žele postići aktivno sudjelovanje mladih u društvu te ojačati partnerstvo između institucija EU i mladih ljudi.

Pravila implementacije

Kako bi olakšala implementaciju strukturnog dijaloga, Europska komisija je odredila niz pravila:

- > Strukturni dijalog može i mora biti proveden uz i kroz organizacije mladih.
- > Debate moraju biti što veće. Organizacije mladih trebale bi doprijeti do mladih koji nisu njihovi članovi te uključiti velik broj različitih mladih ljudi i širok opseg organizacija mladih.
- > Posebnu pažnju treba posvetiti mladim ljudima s manje mogućnosti. Oni moraju biti sastavni dio dijaloga, ali i, paralelno, dobivati poseban tretman uzimajući u obzir specifičnost njihovih problema.
- > Program „Mladi na djelu” treba se koristiti koliko god je moguće kako bi se financirale rasprave i seminari na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini putem Akcije 5.1. „Sastanci mladih i odgovornih za politike za mlade”.
- > „The Youth Political Agenda” je osnova za strukturni dijalog. Taj su dokument zajedno sastavile institucije EU, uključujući i Vijeće ministara (države članice) i mladi ljudi zastupljeni kroz Europski forum mladih.
- > Vrednovanje i diseminacija rezultata strukturnog dijaloga moraju biti osigurani. Europski forum mladih, nacionalna vijeća mladih i nacionalne agencije igraju ključnu ulogu u tom pogledu. Europski forum mladih i nacionalne agencije trebaju dostaviti Komisiji pregled aktivnosti koje su u tijeku.

Dobar primjer iz prakse - Estonija

Prema Europskoj komisiji, tematske prioritete strukturnog dijaloga Vijeće ministara za mlade usklađuje s ukupnim ciljevima europske suradnje u području mladih i prioriteta utvrđenih za svaki od 18-mjesečnih radnih ciklusa. Tematski prioritet za razdoblje od 1. siječnja 2010. do 30. lipnja 2011. bio je zapošljavanje mladih.

U veljači 2010. godine, na inicijativu i uz koordinaciju Estonskog nacionalnog vijeća mladih, osniva se nacionalna radna skupina za provedbu strukturnog dijaloga u Estoniji. Radna skupina sastoji se od predstavnika sljedećih organizacija: Estonskog nacionalnog vijeća mladih (*Estonian National Youth Council*), Estonske nacionalne agencije za program Mladi na djelu (*Estonian National Agency for Youth in Action Programme*), Estonskog instituta mladih (*Estonian Youth Institute*) te Estonskog centra za rad s mladima, dio Ministarstva prosvjete i znanosti (*Estonian Youth Work Centre*).

Prvo razdoblje konzultacija završilo je 15. ožujka 2010. te je podneseno odgovarajuće izvješće Europskom odboru za vodstvo (*European Leadership Committee*). Izvješće sadrži mišljenja mladih u Estoniji o problemima zapošljavanja koja se temelje na rezultatima ankete iz srpnja 2009. godine, provedene na tisuću mladih ispitanika koji žive u Estoniji.

Od 13. do 16. travnja 2010. održana je Konferencija mladih Europske unije s predstavnicima svih zemalja članica i kandidata, a raspravljalo se o rezultatima nacionalnih konzultacija.

Tijekom drugog razdoblja konzultacija Estonsko nacionalno vijeće mladih provelo je, u srpnju i kolovozu 2010., konzultacije s mladima diljem Estonije o zapošljavanju mladih u državi. Konzultacije su obuhvatile radionice i rasprave u sklopu raznih događanja mladih, uključujući i osnivanje online oblika konzultacija. U tom je razdoblju ukupno 1604 mladih ljudi u dobi između 15 i 30 godina sudjelovalo u konzultacijama u Estoniji - 1371 online i 233 u javnim raspravama.

Prednosti i nedostaci

Dakle, jedan od najvažnijih ciljeva strukturnog dijaloga jest potaknuti aktivno sudjelovanje mladih koje bi pridonijelo izgradnji demokratskog društva i, ne manje bitno, pomoglo ostvarivanju Lisabonskih ciljeva, odnosno jačanju socijalne uključenosti, zapošljavanja i rasta, što je u interesu svim vladajućim strukturama (ali i cijeloj zajednici).

Upravo su to i prednosti implementacije strukturnog dijaloga. Takav nas model suradnje s mladima neće zaobići ulaskom u EU pa se nameće zaključak da je pripreme za takav način rada bolje započeti na vrijeme. Kao što je spomenuto, takav model povećava angažman mladih u zajednici, a osim što takvom suradnjom donositelji odluka stječu točan uvid u situaciju u kojoj se mladi nalaze, on daje i konstruktivna rješenja za prepreke i probleme koji nas okružuju. Posljedica strukturnog dijaloga je ostvarivanje adekvatne razine znanja i informacija za rješavanje mnogih socijalnih, gospodarskih i kulturnih izazova.

Nedostatak strukturnog dijaloga, kad je riječ o našoj regionalnoj zajednici, jest nepostojanje adekvatnog institucionalnog okvira koji je nužan za njegovu provedbu. Bez jasno određenih uloga ovakav kompleksan model suradnje gotovo je nemoguće provesti. U publikaciji „Mislim, djelujem, unapređujem” jasno je prikazan institucionalni okvir politika za mlade u Istarskoj županiji. Iz tog primjera uvidamo da je potrebno provesti mjere na razini županije koje bi uredile dobar sustav koji se bavi mladima, a takav bi sustav bio spreman preuzeti zadatke radi provedbe strukturnog dijaloga.

2. STATUS QUO

Vrlo je teško precizirati trenutačno stanje mladih u Istarskoj županiji jer još ne postoje istraživanja čiji bi rezultati sugerirali kakvu bismo politiku za mlade trebali uspostaviti. Susrećemo se s velikom nezaposlenošću, ekonomskom krizom i razumljivo je da je u takvim uvjetima teško pronaći adekvatno rješenje. Upravo zbog toga postoji druga alternativa. Ona nudi mogućnost da se u postojećim uvjetima pokuša poboljšati situacija mladih što se tiče njihove participacije u društvu i donošenja odluka.

Kako stoji u publikaciji udruge ZUM, Istarska županija po tom pitanju ima slabu infrastrukturu.

„Zasad imamo:

- > neraspravljani i neusvojeni Lokalni program (djelovanja) za mlade Istarske županije;
- > Centar za mlade Pula koji, nažalost, nije u mogućnosti zadovoljiti sve potrebe mladih na teritoriju cijele Istarske županije;
- > Savjet mladih Istarske županije u drugom sazivu otkad praksa osnivanja savjeta postoji;

—► Vijeće mladih Istarske županije – Consiglio dei giovani della Regione istriana – krovna organizacija mladih na razini Istarske županije.”¹³

Svjesni trenutačne situacije, moguće je da u sklopu *statusa quo* sadašnje institucije i organizacije nastave provoditi politiku za mlade po vlastitom nahođenju. Savjet mladih Istarske županije, kao glavno savjetodavno tijelo, svoju ulogu može osnažiti dajući preporuke za djelovanje županijskim vlastima po pitanju boljeg uključivanja mladih u društvo. Osim toga, Vijeće mladih Istarske županije – Consiglio dei giovani della Regione istriana kao autonomno tijelo može donositi odluke za dobrobit mladih ljudi te poticati razvoj politike za mlade uz pomoć regionalnih i lokalnih vlasti. I zadnje, Centar za mlade u Puli može nastaviti svoj rad pomažući i dajući potporu mladima u Puli i bližoj okolini s ciljem njihove veće aktivnosti u zajednici.

Prednosti i nedostaci

Ova opcija ne zahtijeva poseban dodatni trošak vlasti, a činjenica jest da je u kriznim vremenima teže odlučiti se na dugotrajnije i skuplje investicije. Isto tako, ne zahtijeva se osnivanje novih tijela, nego ova opcija nudi da se uz postojeće uvjete učini što više za mlade ljude. Međutim, postavlja se pitanje hoće li postojeće institucije i mehanizmi biti dovoljni da se omogući veća participacija mladih u društvu i u procesu donošenja odluka. Iako postoji nekoliko formiranih tijela mladih, oni sami po sebi nisu isprepleteni te još ne postoji kvalitetna suradnja među tim tijelima i vlastima. Osim toga, upitno je koliko njihovi kapaciteti mogu omogućiti poboljšanje situacije mladih kada je u pitanju njihova participacija u društvu. Prema tome, vjerojatnije je da ova opcija ne bi mogla polučiti željene rezultate.

3. POSTOJEĆIM MEHANIZMIMA DO IMPLEMENTACIJE STRUKTURNOG DIJALOGA

Uzimajući u obzir opće nezadovoljstvo postojećim stanjem politika za mlade u Istarskoj županiji i slabim, gotovo nepostojećim znanjem o strukturnom dijalogu, kako među mladima tako i među vladajućom strukturom, dolazimo do treće *policy* opcije – postojećim mehanizmima do implementacije strukturnog dijaloga. Iz intervjua s gospodinom Marttijem Martinsonom, stručnjakom politike za mlade u Estoniji, saznajemo da nije potrebno gubiti previše vremena na velika objašnjavanja definicija i ciljeva strukturnog dijaloga jer se bolji rezultati dobivaju ako se pažnja usmjeri na specifične teme koje su godišnji nacionalni ili europski prioriteti. Martinson naglašava da, iako je strukturni dijalog zaživio u Estoniji, još nije potpuno jasno koji je njegov cilj – iskrena inicijativa uključivanja mladih u procese donošenja odluka ili način pokazivanja mladim ljudima kako EU/nacionalni političari brinu o njima. Stoga, nastavlja Martinson, nije potrebno mlade opterećivati teorijama i metodama funkcioniranja cijele Europske unije, njezinih institucija i strukturnog dijaloga, nego je svrsishodnije odmah prijeći na temu koja je u njihovu interesu.

Međutim, velik je problem slabo uključivanje mladih u svakidašnja pitanja svojih lokalnih zajednica, kako zainteresirati mlade da sudjeluju u raspravama o temama koje ih se izravno tiču i kako im objasniti komponente strukturnog dijaloga (kako mladima, tako i vladajućim strukturama). Gospodin Martinson kaže da je u Estoniji strukturni dijalog krenuo od organizacija mladih i Nacionalnog vijeća mladih koji su zajedničkim snagama i upornošću objasnili mladim ljudima što je strukturni dijalog, dok su njihove vladajuće strukture to već znale. No, napominje, ne treba previše pozornosti pridavati objašnjavanju, nego je bitno fokusirati se na najvažniji cilj – utvrditi stavove i mišljenja mladih o konkretnim temama.

Kako bi u Istarskoj županiji zaživjeli barem osnovni elementi strukturnog dijaloga, o navedenoj temi potrebno je educirati barem dio predstavnika mladih i predstavnika vlasti. U Istarskoj županiji udruge mladih se veoma slabo bave strukturnim dijalogom, a predstavnici vlasti ne znaju ni osnove o strukturnom dijalogu¹⁴, koji se u Europi spominje još od 2005. godine. Međutim, postoje razne inicijative *Agencije za mobilnost i programe EU* za educiranje mladih i predstavnika vlasti upravo o strukturnom dijalogu. Osim toga, program

¹³ Publikacija udruge ZUM: „Mislim, djelujem, unapređujem – Analiza politike za mlade Istarske županije“, str. 21.

¹⁴ Razgovor s pročelnicom Upravnog odjela za obrazovanje, sport i tehničku kulturu, gospođom Patricijom Smoljan.

Mladi na djelu, podakcija 5.1. Sastanci mladih i osoba odgovornih za politiku prema mladima, pruža mogućnost ostvarenja financijske potpore za projekte na temu strukturnog dijaloga i veće participacije mladih u procesima donošenja odluka.

Istarska županija, prateći model Estonije, može motivirati mlade ljude da sudjeluju u konzultacijama i raspravama. Estonija je to učinila dajući mladima priliku osvajanja atraktivnih nagrada za sudjelovanje, a anketna je pitanja učinila privlačnijima i zanimljivijima. Prema riječima gospodina Martinsona, na okruglim stolovima i seminarima sudjeluju mladi koji su već aktivni u svojim lokalnim/regionalnim zajednicama, a neorganiziranim mladim najlakše je pristupiti internetskom verzijom anketa i konzultacija.

Dakle, treća *policy* opcija prije svega sugerira fokusiranje na specifične teme, odnosno godišnje prioritete kako bi se započelo uspostavljanje relevantne i kontinuirane komunikacije između mladih i predstavnika mladih te vladajućih struktura kao predradnje strukturnom dijalogu.

Prednosti i nedostaci

Ova *policy* opcija - „zlatna sredina” - ima mnogo prednosti: postupno uključivanje mladih i predstavnika vlasti u proces strukturnog dijaloga kroz edukacije Agencije za mobilnost i programe EU, kandidiranje projekta na natječaj programa Mladi na djelu koji bi omogućio financijsku potporu i time potaknuo organiziranje raznih događanja (informativni dani o strukturnom dijalogu, okrugli stolovi, prezentacije, studijski posjeti itd.), organiziranje konzultacija i okruglih stolova s ciljem dobivanja povratnih informacija od mladih ljudi na zadanu temu (nezaposlenost, slobodno vrijeme, županijski programi itd.). No, kako bi išta od toga bilo realizirano, potrebno je osigurati sastanke predstavnika Istarske županije i predstavnika mladih (organizacije mladih, Vijeće mladih Istarske županije – Consiglio dei giovani della Regione istriana, Savjet mladih Istarske županije) kako bi se vidjelo postoji li želja i volja za implementacijom svih tih koraka. Mladi bi mogli osnovati „koaliciju mladih” (skup neorganiziranih mladih, organizacija i udruga mladih itd.) koja bi bila voljna raditi na realizaciji tih koraka i projekata ili bi to moglo raditi Vijeće mladih Istarske županije.

S druge strane, ova *policy* opcija ima i nekoliko nedostataka. U razgovoru s pročelnicom Upravnog odjela za obrazovanje, sport i tehničku kulturu, gospođom Patricijom Smoljan, saznajemo da se u uredima Istarske županije o strukturnom dijalogu zna vrlo malo, gotovo ništa, što u suštini predstavlja velik nedostatak. Nadalje, postavlja se pitanje kapaciteta i stručnosti predstavnika

mladih koji bi preuzeli inicijativu za organiziranje sastanaka s predstavnicima vlasti; koalicija mladih u Istarskoj županiji ne postoji, a Vijeće je tek oformljeno te je pitanje je li sposobno ustrajati na integriranju gore navedenih aktivnosti.

Preporuke

Nakon analize zaključujemo da je naš krajnji cilj ostvarivanje suradnje strukturnim dijalogom, čija potpuna implementacija u ovom trenutku nije moguća uglavnom zbog nepoznavanja koncepta strukturnog dijaloga, kako mladih tako i predstavnika vlasti. Međutim, odlične inicijative, u obliku edukacija i financijske potpore za projekte vezane uz strukturni dijalog koje je pokrenula Agencija za mobilnost i programe EU te one unutar programa Mladi na djelu, grade pozitivnu atmosferu za postupno uvođenje pojedinih elemenata strukturnog dijaloga. Stoga ovaj *policy* paper zagovara treću *policy* opciju, postojećim mehanizmima do implementacije strukturnog dijaloga, i nudi konkretne korake za njezinu implementaciju.

Provedba

1) *Pristupanje Programu osposobljavanja za mlade i osobe odgovorne za politiku prema mladima na temu strukturnog dijaloga*

Važnost uvođenja strukturnog dijaloga u Republici Hrvatskoj na lokalnoj i regionalnoj razini prepoznala je Agencija za mobilnost i programe EU koja, u sklopu Plana osposobljavanja i suradnje, organizira dugoročni program osposobljavanja na temu strukturnog dijaloga i aktivnog sudjelovanja mladih. Taj je program namijenjen parovima koji se sastoje od mlade osobe, aktivne u svojoj zajednici kroz udrugu, savjet ili vijeće mladih i osobe koja je zaposlena u općini, gradu ili županiji na poslovima koji uključuju razvoj i provođenje politika za mlade na lokalnoj ili regionalnoj razini. Cilj takvog osposobljavanja je pružanje potrebnih znanja i vještina na temu strukturnog dijaloga te ostvarivanje suradnje između mlade osobe i osobe zaposlene na lokalnoj/regionalnoj razini koja bi rezultirala zajedničkim analiziranjem situacije u zajednici, a u skladu s time i predlaganjem rješenja, strategija i akcija za postizanje napretka.

Trenutačno se provodi prvi krug Programa osposobljavanja za mlade i osobe odgovorne za politiku prema mladima na temu strukturnog dijaloga. Prema riječima gospodina Davora Pavičića iz Agencije za mobilnost i programe Europske unije, koji djeluje kao stručni suradnik u Odsjeku za Akcije 2 i 4 / Odjel za program Mladi na djelu, odaziv za prvi krug osposobljavanja bio je velik pa je realno očekivati da će se osposobljavanje nastaviti te smatramo da je to odlična

prilika za „ulazak” u strukturni dijalog. Kako je već navedeno, strukturni je dijalog županijskim vlastima još nepoznanica pa bi od velike koristi bilo da programu osposobljavanja pristupi pročelnica Upravnog odjela za obrazovanje, sport i tehničku kulturu, gospođa Patricia Smoljan ili netko iz tog ureda kojem pitanja mladih nisu strana te da na taj način vlastima približi temu strukturnog dijaloga.

2) Mladi, u suradnji sa Županijom, prijavljuju projekt na natječaj programa Mladi na djelu, podakcija 5.1. Sastanci mladih i osoba odgovornih za politiku prema mladima

Podakcija 5.1. Sastanci mladih i osoba odgovornih za politiku prema mladima odlična je prilika usmjerena prema boljem integriranju mladih u kreiranje i provedbu politika za mlade na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj ili europskoj razini. Upravo ta podakcija potiče suradnju i komunikaciju mladih, osoba aktivnih u radu s mladima te osoba odgovornih za donošenje i provođenje politika prema mladima, i to kroz razne seminare i edukacije. Za 2011. godinu jedan od nacionalnih prioriteta za provedbu programa Mladi na djelu u RH su projekti koji podržavaju, istražuju i potiču strukturni dijalog. Dakle, navedena podakcija nudi mogućnost financijske potpore za projekte usmjerene prema „*poticanju veće participacije mladih; davanja prilike mladima za aktivno sudjelovanje, informiranje i debatu o temama koje su relevantne za politiku prema mladima ili europske politike; pripreme za službene događaje koje organizira zemlja članica koja predsjeda Europskom unijom; organiziranja aktivnosti povezanih s Europskim tjednom mladih; suradnje između formalnog i neformalnog obrazovanja*”.

Cjelokupni program Mladi na djelu i iznimno važna podakcija 5.1. pružaju golemu mogućnost mladima Istarske županije, kao i vladajućim strukturama za unapređenje trenutačne situacije županijske politike za mlade. Zajedničkim snagama mladi i pripadnici vladajućih struktura Istarske županije trebali bi kandidirati projekt koji je usmjeren prema nekim od navedenih prioriteta kako bi započeli i učvrstili suradnju između donositelja odluka i mladih, povećali participaciju mladih u Istarskoj županiji te saznali stvarne probleme i potrebe mladih u svojoj županiji. Konkretno, kandidirani projekt trebao bi omogućiti provedbu strukturnog dijaloga u Istarskoj županiji. Isto tako, jedna od aktivnosti projekta trebala bi obuhvaćati organiziranje radionica, okruglih stolova i debata o relevantnim temama i godišnjim prioritetima, npr. nezaposlenosti. Uključenost predstavnika vlasti je obavezna, kao i participacija što većeg broja mladih. Realizacijom takvog projekta cijeli problem niskog uključivanja mladih u procese donošenja odluka, kao i niska razina participacije mladih dobila bi

veću pažnju i snažniju konotaciju. Suradnjom pri pisanju projekta stvorili bi se kontakti između mladih i vladajućih te stekla navika komunikacije između te dvije strane. Pisanjem zajedničkog projekta nastao bi osjećaj vlasništva, što bi nedvojbeno dovelo do većeg truda, motivacije i snažnije suradnje u slučaju prolaska projekta.

3) Informiranje o strukturnom dijalogu

- > Osoba koja je zaposlena u Županiji na poslovima koji uključuju razvoj i provođenje politika za mlade na lokalnoj ili regionalnoj razini, a koja je pristupila programu osposobljavanja održat će sastanak sa svim pročelnicima ureda i njihovim najbližim pomoćnicima s ciljem informiranja o strukturnom dijalogu, znanjima stečenim na edukaciji i planiranoj strategiji/projektu koji je osmišljen na programu. Poželjno je da sastanku prisustvuje i mlada osoba koja je uz kandidata iz Županije pohađala program osposobljavanja. Cilj tog sastanka je što više ljudi u županijskoj upravi upoznati s temom.
- > Putem Vijeća mladih Istarske županije informirat će se udruge koje su članice Vijeća (mailing lista). Tim će se putem sazvati sastanak s ciljem okupljanja svih predstavnika udruga, na kojem će se udruge upoznati sa strukturnim dijalogom, njegovim ciljevima i ustanoviti koje udruge žele intenzivnije surađivati na tu temu.
- > Udruge, u suradnji sa županijskim predstavnicima, organizirat će info dane o strukturnom dijalogu s ciljem informiranja neorganiziranih mladih. Takvo što bi trebalo uključivati letke i plakate s kratkim sadržajima o temi, javnu tribinu kojoj bi mogli pristupiti svi zainteresirani te emisiju na tu temu na lokalnoj radijskoj ili TV postaji.

4) Definiranje prioriteta na okruglom stolu

Polaznici programa osposobljavanja za strukturni dijalog dužni su organizirati okrugli stol na kojem bi se trebala definirati prioritetna tema za provođenje strukturnog dijaloga mladih i za mlade u Istarskoj županiji. Pri definiranju prioriteta mogu poslužiti metode i prioriteti koje je uspostavila Europska unija putem programa „Youth in action programme” za razdoblje od 2007. do 2013. godine:¹⁵

¹⁵ http://ec.europa.eu/youth/youth-in-action-programme/doc100_en.htm

- > Europsko građanstvo - nastojat će se mlade osvijestiti da su ne samo građani vlastite zemlje, nego i građani Europe.
- > Participacija mladih - promovirat će se i podupirati mladi ljudi da budu aktivni građani demokratske zajednice kojima je stalo do njihove zajednice i koji razumiju vrijednost participativne demokracije.
- > Kulturna raznolikost - u želji za borbom protiv rasizma i ksenofobije akcijskim programom pokušat će se poraditi na pitanju poštovanja kulturnog podrijetla ljudi.
- > Uključenost - nastojat će se u akcijski program uključiti mlade ljude s manjim mogućnostima, a i podupirat će se projekti s ciljem njihova boljeg uključivanja.
- > Godišnji prioriteti - kao dodatak stalnim prioritetima, svake godine definirat će se specifični prioriteti za tu godinu.

Iako je tu riječ o raznolikim prioritetima EU, njihovi definirani prioriteti mogu nam poslužiti kao primjer i orijentir pri kreiranju vlastitih prioritetnih tema.

Osim toga, sudionici okruglog stola organizirat će kvartalne sastanke na kojima će se analizirati postignuto i ostaviti prostor za debatu o mogućem poboljšanju zacrtane strategije. Samo provođenje zacrtanih strategija definiranih na okruglom stolu mora biti jasno raspodijeljeno u smislu da postoji podjela odgovornosti i upravljanja između županijskih vlasti i organizacija civilnog društva kako bi se ciljevi doista i realizirali.

ZAKLJUČAK

Participacija mladih u društvu i procesu odlučivanja je ispodprosječna, što potvrđuje i profesorica Ilišin u svome članku.¹⁶ Kao jedan od mehanizma u borbi protiv takvog trenda koji se koristi u Europskoj uniji, s ciljem uključivanja mladih u procese odlučivanja, kao i njihova poticanja na aktivnu participaciju u društvu, jest strukturni dijalog. Iako je u EU već zaživio, što potvrđuje praksa Estonije, u Hrvatskoj je još u začetku. Ove je godine prvi put Agencija za mobilnost i programe EU organizirala radionicu pod imenom „*Program osposobljavanja za mlade i osobe odgovorne za politiku prema mladima na temu strukturnog dijaloga*”. To je ujedno prilika da se županijske vlasti i organizacije civilnog sektora, koje se bave pitanjima mladih, uključe u edukacijski program kako bi se proširilo znanje o strukturnom dijalogu koji bi se zatim kao mehanizam primijenio na lokalnoj razini.

To predstavlja jedan od načina borbe protiv postojećeg trenda marginalizacije mladih ljudi u društvu. Međutim, kako bi strukturni dijalog efikasno djelovao u praksi, nije dovoljno samo proći kroz sustav edukacije, nego je potrebno razmišljati i na koji način vlasti mogu pridonijeti kvalitetnijoj suradnji s mladima. Zbog toga bi bilo poželjno osnovati Odjel ili Odsjek za mlade pri Istarskoj županiji. Kako navodi profesorica Ilišin, „analize pokazuju da što je specifični omladinski sektor manje definiran i institucionalno uspostavljen, slabija je koordinacija realizacije politike prema mladima pa su otud manji i njezini učinci”.¹⁷

Ovaj model suradnje postaje dio svakodnevice Europske unije, što znači da pristupanjem EU neće zaobići ni nas. Stoga je važno pripreme početi na vrijeme kako bismo postigli konačan cilj – snažnu i konstantnu participaciju mladih.

16 „.....raspoloživi podatci pokazuju da su mladi u Europi i u Hrvatskoj politički marginalizirani, ponajprije u tradicionalnim političkim institucijama i procesima.” – V. Ilišin, „Politička participacija mladih i politika prema mladima: Hrvatska u europskom kontekstu”, Vol. XL., 2003., str. 55.

17 V. Ilišin, „Politička participacija mladih i politika prema mladima: Hrvatska u europskom kontekstu”, Vol. XL., 2003., str. 41.

Uloga Savjeta mladih Grada Vukovara

Autori: Marina Garvanović, Filip Markanović, Milica Mutić

SAŽETAK

U izradi *policy papera* analizirana je trenutačna politika za mlade u gradu Vukovaru. Spomenute su bitne odrednice koje potiču angažman mladih: politika za mlade, gradski savjet mladih te sami mladi kao glavni sudionici.

Osim tih odrednica, u nastavku rada predložene su alternative, kao i *policy* opcije za njihovu realizaciju. Ono što je važno su preporuke i aktivnosti koje zahtijevaju realnu izvedbu, a koje su izglasali i prihvatili članovi Savjeta mladih te predstavnici lokalnih vlasti grada Vukovara.

Ključne riječi: *mladi, politika za mlade, savjeti mladih, Zakon o savjetima mladih, preporuke, aktivnosti*

ANALIZA PROBLEMA

Sudjelujući na seminaru „Utjecaj europske dimenzije na nacionalnu, regionalnu i lokalnu politiku za mlade”, održanom u Rapcu od 14. do 17. travnja 2011. godine, sudionici seminara uvidjeli su velik problem koji se odnosi na mlade i savjete mladih čija je primarna uloga prije svega savjetodavna. U osvrtu na doneseni Zakon o savjetima mladih utvrđeni su „mali”, ali bitni nedostaci.

Donositelji odluka pri državnom vrhu uvažili su Zakon o savjetima mladih koji treba predstavljati krovni okvir djelovanja savjeta mladih i programa savjeta mladih u gradovima, općinama i županijama. Predstavnici vlasti u gradovima, općinama i županijama prepoznali su potrebu za osnivanjem savjeta mladih i uključivanje mladih u aktivno djelovanje. Međutim, doneseni Zakon o savjeti-

ma mladih je zastranio u posljednjoj točki – „*obavlja i druge poslove od interese za mlade*.”¹ U tih nekoliko riječi gubi se smisao donesenog zakona jer postojeći savjeti mladih „iskorištavaju” posljednji doneseni prijedlog djelovanja i u svojim programima ulaze u područja udruga za mlade ili drugih organizacija koje rade po posebnim programima za mlade. U praksi prevedeno – predložene programe postojećih savjeta mladih svojim potpisom i pečatom odobravaju predstavnici lokalne i regionalne samouprave, što je dokaz da ni ne čitaju predložene programe pod pretpostavkom da vjeruju mladima ili pak da su doneseni i izglasani programi na sjednici savjeta mladih ispravni. Pitanje je zašto postojeći savjeti mladih ne djeluju kako treba, zašto su programi koji oni provode zapravo neozbiljni i zašto provode nešto što nije u njihovoj nadležnosti. Ponukani tim činjenicama analizirali smo situaciju mladih u gradu Vukovaru te predstavili trenutačni položaj politike za mlade kroz Savjet mladih.

Kad se mladima spomene lokalna politika za mlade, smatraju da je to postojeća regularna politika i njezini političari. Zapravo, riječ politika za mlade predstavlja različita područja života s kojima se mladi svakodnevno susreću: obrazovanje, zapošljavanje, kultura, sport i slobodno vrijeme, s pretpostavkom da mnogi mladi nisu ni svjesni da se to upravo i odnosi na njih. Ističe se da „*politiku za mlade treba graditi izrazito strukturirano*...”² Praksa europskih zemalja do sada je pokazala „*da postoje standardi koje bi akteri uključeni u razvoj politike za mlade morali zadovoljiti ako žele ishode koji su poželjni i vrijedni za mlade i za cijelo društvo*.”³ Razlog više da se uči od Europljana.

Međutim, situacija u gradu Vukovaru prethodnih godina nije bila sjajna. Politička klima vladajućih nije dala prostora mladima da se pokažu, zapravo nisu ni mogli, ali ni pokušali dobiti informacije kako poboljšati svoj položaj u društvu i steći bolju poziciju u gradu. S vremena na vrijeme radom nevladinih organizacija situacija se počela popravljati. Radilo se s mladima koji su educirani te se počeo otvarati prostor za nove mogućnosti i, što je najvažnije, za komunikaciju. Razgovarali smo s osobom iz Grada Vukovara – Sinišom Mitrovićem, višim referentom za razvoj civilnog društva, rad s mladima i nacionalnim manjinama, koji nam je iznio svoja stajališta o poziciji mladih i trenutačnoj situaciji Savjeta mladih u gradu Vukovaru.

1 Zakon o Savjetu mladih, Članak 10. Zakon usvojen 23. veljače 2007. godine

2 Mislim, djelujem, unapređujem – Analiza politike za mlade istarske županije, ZUM – udruga za poticanje zapošljavanja i stručno usavršavanje mladih ljudi, str. 9

3 Mislim, djelujem, unapređujem – Analiza politike za mlade istarske županije, ZUM – udruga za poticanje zapošljavanja i stručno usavršavanje mladih ljudi, str. 9

• Kako lokalna vlast vidi situaciju mladih u Vukovaru?

S. Mitrović: Na osnovi istraživanja nevladinih udruga, rekli bismo da se slažemo s rezultatima. U kulturnom i sportskom životu grada događa se mnogo toga. Postoje sadržaji za raznoliku publiku i osobno smatram da u tim programima ima za svakog ponešto. Ono što nas brine je nezaposlenost mladih, na što imamo jako malo utjecaja. Imamo sve uvjete za zapošljavanje, ali ozbiljnih poduzetnika nema, a i oni koji se jave imaju problem na višim razinama vlasti.

• Zašto lokalna vlast vidi potrebu za osnivanjem Savjeta mladih? Iako je to zakonski obavezno, smatra li i vlast da postoji stvarna potreba za tim?

S. Mitrović: Stvarna potreba postoji. Osobno sam sudjelovao u pisanju tog zakona i žao mi je što ranije nije osnovan Savjet mladih u gradu. Drugi je izazov što u vrijeme pisanja ovog zakona Ministarstvo i Vlada nisu prihvatili naše prijedloge vezane za naziv i djelokrug rada Savjeta mladih. Predlagali smo da se zovu Vijeća mladih i da imaju i operativnu, a ne samo savjetodavnu ulogu. Na taj način bi im djelokrug rada manje-više bilo savjetovanje, ali opet bi o lokalnoj samoupravi ovisilo koliko bi prostora „otvorila” savjetu. Savjet mladih vidim kao tijelo koje utječe na političke odluke kad je u pitanju život mladih.

• Zašto prethodna dva javna poziva za osnivanje Savjeta mladih nisu uspjela?

S. Mitrović: U prethodna dva poziva nije bilo dovoljno prijavljenih, to je istina. Kad sam došao u Odjel na radno mjesto koje je uključivalo rad s mladima, mogu reći da nije bilo stvarne zainteresiranosti da se osnuje taj Savjet iako je i tada javni poziv poslan svima, putem medija i pisama. Međutim, u našem gradu to nije dovoljno. Mlade je doslovno trebalo uhvatiti za rukav i reći im da se prijave, dakle na osobnoj razini i privatnim kontaktima. Tu mi je dosta pomogao Info centar za mlade i druge nevladine udruge poput Europskog doma Vukovar i Mirovne grupe za mlade Dunav.

• Što se događa s trećim javnim pozivom za osnivanje Savjeta mladih u Gradu Vukovaru?

S. Mitrović: Sa zadovoljstvom mogu reći da je treći javni poziv za osnivanje Savjeta mladih Grada Vukovara prihvaćen na sjednici Gradskog vijeća 31. svibnja 2011. godine i sad tek kreće pravi rad. Potrebno je napraviti nekoliko službenih dokumenata koji će potvrditi legitimitet Savjeta. Iz svih grupacija mladih uspjeli smo dobiti točan broj, čak i nešto više. Ostaje vjerojatno vrijeme za žalbu onih koji nisu primljeni pa ćemo

pričekati i vidjeti hoće li biti kakvog postupka. Imamo srednjoškolsku, studentsku i populaciju mladih iz drugih oblika organiziranja mladih.

• **Jesu li mladi dovoljno informirani o zakonom obaveznom Savjetu mladih, znaju li što je to?**

S. Mitrović: Jako malo mladih zna nešto o tom zakonu, iako je bilo dosta kampanja i istraživanja kako bi ih se informiralo. Prema mojem mišljenju, veće je pitanje jesu li mladi zainteresirani nešto saznati. Ako jesu, postoji mnogo izvora iz kojih to mogu saznati.

• **Što mislite, znaju li sami političari što je to Savjet mladih i koja je njegova uloga?**

S. Mitrović: Mislim isto kao što sam odgovorio i za prethodno pitanje. Vjerujem da je neznanje slično ili isto i među mladima i među političarima.

• **Koji je zadatak Savjeta mladih i što bi on mogao učiniti za Grad Vukovar?**

S. Mitrović: Ako budu dobro pripremljeni i motivirani, mogu napraviti dosta – od prijedloga za gradonačelnika i Gradsko vijeće (znači utjecaj na lokalnu politiku, npr. izrada lokalnog programa za mlade i nadgledanje njegove provedbe) do istraživanja i operativnih poslova poput rada na gradnji Centra za mlade.

• **Treba li osnivanjem Savjeta mladih Grada Vukovara pokrenuti edukaciju članova tog savjeta i političara koji će biti potpisnici odluka s obzirom na to da je praksa pokazala da se zapravo ne znaju ovlasti savjeta mladih?**

S. Mitrović: Svakako! Prvo ćemo kroz niz planiranih edukacija osnažiti članove Savjeta mladih, a zatim će oni prezentirati svoj rad političarima. U tom procesu uvijek moramo imati na umu da Savjet ne smiju instruirati političari nego samo mladi. Po zakonu se sastaju najmanje jedanput u dva mjeseca, a službe Grada im moraju dostavljati dokumente kojima se radi na području života mladih. Bit će velik izazov razviti kvalitetnu komunikaciju između svih sudionika, te suradničku klimu, kao i to da se Savjet prihvati kao ozbiljno tijelo koje radi za dobrobit mladih u gradu.

U razgovoru s gospođom Karolinom Šoš Živanović iz udruge PRONI Centar za socijalno podučavanje, koja je na mjestu voditeljice Info centra za mlade Vukovar, dobro je opisana situacija mladih u gradu.

Voditeljica Info centra za mlade Vukovar iznijela je da u gradu nema izraženijih problema s mladima, osim što su oni većinom neaktivni zbog neinformiranosti. Grad Vukovar ima kvalitetnu ponudu sadržaja, ali je potrebno posebno tijelo

koje će pripremati aktivnosti, pratiti situaciju na terenu i prenositi informacije Gradu. Rješenje je moguće osnivanjem Savjeta mladih u gradu Vukovaru, koji je i zakonski obavezan. Iako su prethodna dva javna poziva neuspjela zbog manjka prijava, treći javni poziv je napokon uspio lobiranjem nevladinih udruga na mlade da se prijave iz svih područja organizacija. Ističe da je problem što su mladi neinformirani o zakonu koji podržava savjete mladih te što su neaktivni i neinformirani iako su im informacije dostupne. Pri uspostavi Savjeta potrebno je uvesti kontroling, točnije osobu koja će kontrolirati rad tog tijela, a koju treba predložiti Grad. Osim toga, potrebna je edukacija članova Savjeta mladih kako bi od početka znali svoje obaveze da bi mogli kvalitetnije planirati aktivnosti.

Može se zaključiti da je dosadašnja situacija u gradu Vukovaru latentna te mladi nisu dovoljno pokretni da bi bili u tijeku s informacijama. Međutim, situacija se može promijeniti nabolje pod pretpostavkom da će osnovani Savjet mladih Grada Vukovara znati izvršavati svoje obveze u skladu sa Zakonom o savjetima mladih, kao i u skladu s donesenim odlukama Savjeta mladih i Gradskog vijeća Vukovar.

Da bi Savjet mladih Grada Vukovara kvalitetno radio i potaknuo aktivniji angažman mladih u gradu, predložene su opcije kako da obrasci rada članova Savjeta mladih budu konstruktivni i prihvaćeni. Javni poziv za osnivanje Savjeta mladih grada Vukovara usvojen je na sjednici Gradskog vijeća 31. svibnja 2011. godine te je od početka potrebno krenuti s kvalitetnim radom.

POLICY OPCIJE

- > 1) Organizirati edukaciju za članove Savjeta mladih Grada Vukovara prije nego što se izradi lokalni program (djelovanja) za mlade grada Vukovara, kao i način sudjelovanja Savjeta mladih pri donošenju odluka na području od interesa za mlade

PREDNOSTI: Bit će potrebna edukacija članova Savjeta mladih Grada Vukovara jer ni sami članovi nisu dovoljno upoznati sa Zakonom o savjetima mladih te svojim obavezama i odgovornostima u ulozi članova Savjeta.

NEDOSTACI: Mogućnost ne prisustvovanja svih članova Savjeta mladih u isto vrijeme kada se bude organizirala edukacija. Mogućnost ne prihvatanja Savjeta mladih kao „ozbiljnog” tijela koje će zagovarati interese u ime svih mladih.

- > 2) Savjet mladih Grada Vukovara treba davati mišljenje predstavničkom tijelu jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave pri donošenju odluka, mjera, programa i drugih akata od osobitog značenja za unapređivanje položaja mladih na području jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave te mora skrbiti o informiranosti mladih o svim pitanjima koja su važna za njihovo unapređenje u društvu

PREDNOSTI: Pokreće se aktivan angažman i sudjelovanje članova Savjeta na sjednicama koje su od interesa mladih, *co-management* članova Savjeta i gradske vlasti, prepoznavanje potreba mladih u gradu, donošenje programa i odluka kako da se mladi u gradu aktivno uključe. Mladima su u svakom trenutku dostupne informacije koje su im korisne za vlastito unapređenje te aktivan angažman u lokalnoj zajednici. U gradu Vukovaru aktivno radi Info centar za mlade koji pruža kvalitetne informacije isključivo za mlade i njihove potrebe.

NEDOSTACI: Nemogućnost sudjelovanja svih predstavnika jedinica lokalne i regionalne samouprave, nemogućnost sudjelovanja svih članova Savjeta mladih. Postojat će mogućnosti – više nas, malo njih ili malo nas, malo njih. Tim situacijama će se iskazati nezadovoljstvo te se doneseni programi, odluke i akti možda neće dovoljno ozbiljno shvatiti ili će pak biti odgođeni za „neki drugi put”. Iskazana je nemotiviranost mladih da iskoriste dobivene informacije Savjeta mladih, da pronađu informacije ili, još gore, da negiraju postojanje informacija koje su korisne za njih.

- > 3) Savjet mladih Grada Vukovara je glavni sudionik u izradi i praćenju provedbe lokalnog programa (djelovanja) za mlade te predlaže mjere za ostvarivanje i provedbu odluka i programa o skrbi za mlade

PREDNOSTI: Članovi Savjeta mladih aktivno sudjeluju u izradi i praćenju provedbe lokalnog programa (djelovanja) za mlade. Potrebna je aktivna komunikacija između Savjeta mladih, udruga, političke scene mladih, upravnih odjela u gradu, obrazovnih institucija, gradske vlasti – aktivan *co-management*, kao i suradnja između članova Savjeta mladih i mladih osoba koje će biti u kontaktu sa Savjetom. Kvalitetan dijalog između mladih i članova koji će slušati ideje mladih i u suradnji s drugim organizacijama pokušati skrbiti o njima te im pružiti željene mogućnosti i akcije. Članovi Savjeta će mladima dati savjet gdje i kome se mogu obratiti kako bi realizirali svoje ideje i potrebe.

NEDOSTACI: Mogućnost zatajenja ili zahlađenja odnosa između mladih koji su orijentirani udrugama i onih koji su orijentirani političkim potrebama mladih. Mogućnost isticanja političkih usmjerenja može dovesti do sukoba članova Savjeta mladih.

PREPORUKE

- > Izabrana *policy* opcija: **edukacija članova Savjeta mladih Grada Vukovara**

Prije nego što Savjet mladih Grada Vukovara krene s radom, preporuka je da se realizira prva opcija - **edukacija svih članova Savjeta mladih**. Ta je opcija najvažnija jer je članove Savjeta mladih potrebno upoznati sa Zakonom o savjetima mladih, koji je djelokrug rada samog zakona te koje su nadležnosti i obaveze članova Savjeta mladih Grada Vukovara. Nakon što su gradski vijećnici prihvatili Savjet mladih Grada Vukovara otvorila su se vrata novim mogućnostima i promjenama koje mladi mogu pokrenuti i, što je najvažnije, ostvariti. Stoga je važno članove Savjeta mladih educirati kako lobirati i zagovarati ostvarenje programa i aktivnosti koje su mladima u gradu potrebne da bi se potaknuo aktivizam kod mladih. U suradnji s udrugama iz Vukovara koje prate i poznaju situaciju mladih mogu se organizirati kvalitetne edukacije. Udruga PRONI Centar za socijalno podučavanje bavi se edukacijom mladih te može ponuditi kvalitetan sadržaj kako da članovi Savjeta mladih nauče i steknu određene vještine.

AKTIVNOSTI ZA IMPLEMENTIRANJE *POLICY* OPCIJE

- > **TRENING GRUPNOG RADA** – istaknuti važne sastavnice rada u timu i donošenja timskog mišljenja koji je od interesa za mlade. Naučiti istraživati teren i mišljenje mladih te zajedno donositi odluke i akcije za koje je potreban timski duh i volja za radom. Ako lokalna vlast uvidi timski rad članova Savjeta mladih, shvatit će da se Savjet mladih može nositi s postavljenim izazovima.
- > **TRENING KOMUNIKACIJE** – najvažnija vještina je zdrava komunikacija i kvalitetan dijalog između članova Savjeta mladih. Važno je ne zagovarati vlastite ciljeve i mišljenja, nego ciljeve i mišljenja većine mladih i potaknuti komunikaciju na nivou koji zahtijeva konsenzus i dogovor između članova Savjeta mladih. Uz to, važna je komunikacija s lokalnom vlasti kako bi im se na kvalitetan način iznijele potrebe mladih. Ako lokalna vlast uvidi da postoji kvalitetna komunikacija između članova Savjeta mladih, shvatit će i zbilju mladih.
- > **TRENING OSNAŽIVANJA I MOTIVIRANJA** – edukacija koja će članove Savjeta mladih osnažiti da se nose s izazovima koji postoje i koji će se u budućnosti pojaviti. Potrebna je neprekidna motivacija članova Savjeta mladih kako bi znali da rade dobra djela i da se bore za svoju populaciju. Motivacija je varljivog stadija i zato je na njoj potrebno konstantno raditi kao individua i kao dio tima. Članovi se moraju međusobno motivirati i osnaživati da budu u tijeku sa svime što se događa i da se znaju izboriti za djela mladih.
- > **TRENING PREZENTIRANJA** – na osnovi prethodnih edukacija, neizostavna je edukacija prezentiranja rada Savjeta mladih. Članovi Savjeta mladih Grada Vukovara moraju znati prezentirati svoj rad i zainteresirati ciljanu publiku te zadržati njihovu pozornost. To se prije svega odnosi na to da članovi Savjeta mladih lokalnim političarima moraju predstaviti Zakon o savjetima mladih, ulogu i buduće aktivnosti Savjeta mladih.

Nakon tih edukacija Savjet mladih Grada Vukovara bit će spreman za rad i preuzimanje obaveza koje su dobili ulaskom u članstvo Savjeta mladih. Spremni za rad članovi Savjeta mladih moći će istražiti potrebe mladih u gradu, pronaći alternative te ih znati lobirati pred lokalnim političarima. U izradi lokalnog programa (djelovanja) za mlade moći će kvalitetnije prepoznati stvarne potrebe i znati ih zagovarati. Da bi Savjet mladih Grada Vukovara bio prepoznat kao ozbiljno tijelo koje zna što i kako treba raditi, lokalna vlast mora uvažiti ulogu

mladih kao važnu te će se, što je najvažnije, razviti kvalitetna komunikacija između svih sudionika, kao i suradnička klima, što je gradu Vukovaru potrebno.

ZAKLJUČAK

U ovom je radu predstavljena važna uloga mladih, a to je aktivno građanstvo i stavljanje mladih u ozbiljnu ulogu provođenjem politike za mlade kroz osnivanje Savjeta mladih Grada Vukovara. Mladi moraju biti svjesni da se trebaju boriti za svoje ideje i potrebe te pronaći način zagovaranja da se te ideje i potrebe realiziraju. Doneseni Zakon o savjetima mladih omogućio je da se mladi aktiviraju i da savjetovanjem pomažu jedni drugima. Osnivaju se savjeti mladih koji nude savjetodavne obrasce. Uz zdrav dijalog i *co-management* mladih i gradske vlasti djelokrug rada može se realizirati kvalitetno donesenim preporukama i aktivnostima. Važno je da osnovani Savjet mladih Grada Vukovara radi kvalitetno te da uz timski rad i motiviranost promijeni situaciju mladih u gradu Vukovaru nabolje.

Provedba Gradskog programa za mlade Grada Karlovca

Autori: **Marijan Ferić, Domagoj Šavor, Melita Šutla**

SAŽETAK

Analizirana situacija ukazuje na činjenicu da je nužno inzistirati na promjeni svijesti javnosti o važnosti participacije mladih u društvu. Ovim dokumentom želimo potaknuti što bolju suradnju lokalne uprave, sudionika lokalne zajednice, članova Savjeta mladih, udruga mladih i za mlade te mladih općenito, ukazati na nedostatke neprovedbe Gradskog programa za mlade u Karlovcu i dati preporuke za njegovo unapređenje.

Tema ovog *policy* papera jest praćenje provedbe Gradskog programa za mlade u Karlovcu.

U uvodu je kratko definirano tko su mlade osobe i koja su njihova obilježja i karakteristike, zatim je naznačeno koja je uloga politike za mlade, a naposljetku je objašnjeno na kojem principu funkcionira *co-management*. Analizirano je postojeće stanje provedbe Gradskog programa te su definirane tri opcije (preporuke) za unapređenje postojećeg stanja. Jedna od opcija je status quo, druga opcija je osnivanje Odjela za mlade pri gradskoj upravi, dok je treća opcija unapređenje provedbe GPM-a koja je detaljnije razrađena te su analizirane njezine prednosti i nedostaci te način na koji bi se implementirala i evaluirala.

UVOD

Mladi su kao društvena skupina heterogeni te se uvelike razlikuju po strukturi obrazovanja, stilovima i načinu života, profesionalnom usmjerenju, socijalnim obilježjima, političkim stavovima. Dobna granica, od 15 do 30 godina starosti, određena je, između ostaloga, i procesom socijalizacije, integracije te participacije mladih u ukupan društveni život. U potrazi za vlastitim identitetom i afirmacijom nailaze na brojne probleme koji će, ako se zajednica na vrijeme ne aktivira, biti sve veći i sve kompleksniji. Samo neki od njih su sve kasnije zapošljavanje, nesamostalan život (financijska ovisnost o roditeljima), nedovoljna uključenost mladih u procese donošenja odluka u lokalnim zajednicama, nema interesa za zasnivanje vlastite obitelji, pasivnost, bezvoljnost pa u krajnjoj liniji i problemi s ovisnošću. Analogno želi da se takvi problemi uklone ili barem smanje društvo treba mlade promatrati kao resurs, a ne kao problem! Mlade treba poticati na kritičko razmišljanje i osigurati im uvjete za optimalan razvoj jer su oni, prije svega, izvor ideja i nositelji društvenog kapitala te im samo treba dati priliku da se taj potencijal što više njeguje. Uloga politike za mlade je društvena integracija mladih u preuzimanju društvenih uloga, ali uz stvaranje slobode preferencija, izbora kreativnih pristupa i osnaživanja aktivne uloge mladih. Politika za mlade osnovni je put rješavanja kolektivnih problema mladih u zemlji, sveobuhvatnog podizanja kvalitete njihova života te osnaživanja njihova društvenog položaja. Ona je usmjerena jasnom definiranju problema mladih i nalaženju rješenja/alternativa/mjera za razvoj položaja mladih na temelju razumijevanja tih problema. Politika za mlade stvar je odluke, a u osnovi samog *policy* pristupa i jest upravo odlučivanje. Politika za mlade u Republici Hrvatskoj, unatoč poteškoćama i nedostacima, nominalno slijedi tzv. *policy* ciklus kao *mainstream agenda* koja se sastoji od sljedećih faza: definiranje problema, prijedlog rješenja, izbor strategije/politike, provedba (implementacija), vrednovanje (evaluacija) te odluka o nastavku, modifikaciji ili prekidu (odnosno *policy* inovacija). (Izvor: Bužinković, E. i Buković, N.; Politika za mlade – Hrvatska i europska praksa) *Co-management* je alat za donošenje odluka koji povezuje kapacitete mladih i donositelje odluka tako što osigurava ravnopravnu podjelu moći, odgovornosti i povjerenja, odnosno to je proces suradnje mladih i starijih te mladih i vlasti koji su ravnopravni, gdje se svi međusobno poštuju i surađuju. *Co-management* znači zajedničku odgovornost za provedbu politika koje su i kreirane zajedno. (Izvor: Co-management; How does it work?)

ANALIZA PROVEDBE GPM-a KARLOVAC

Pri analizi GPM-a u Karlovcu u obzir je uzeto nepostojanje Operativnog plana za 2011./12. godinu i planova za daljnji rad na GPM-u za razdoblje od 2013. do 2017. godine.

GPM u Karlovcu podijeljen je na pet poglavlja pa je na taj način podijeljena i analiza provedenog ili započetog. Analizom se došlo do zaključaka da se dobar dio predviđenih aktivnosti ne provodi ili je provedba kasnila.

Analizom provedenosti dosadašnjeg dijela GPM-a došli smo do sljedećih rezultata:

I. Aktivno sudjelovanje u društvu, izgradnja civilnoga društva i volonterizam

- > a) Osnovan je Savjet mladih, no bez obzira na promjene u sazivu, nije aktivno saživio, nema prave funkcije, članovi su nedovoljno informirani, a nije provedena ni edukacija o ulozi koju bi Savjet trebao imati.
- > b) Grad Karlovac je otvorio Centar za mlade u Grabriku za čije su djelovanje osigurana sredstva financiranja, dok se prvi CZM na Gazi financirao od 2008. do 2010. godine da bi od 2011. financiranje bilo prekinuto. U gradskom proračunu otvorena je stavka kojom se plaćaju dvije osobe zaposlene u CZM-u.
- > c) U nekadašnjem Gradskom odjelu za socijalnu skrb, šport i udruge postavljen je stručni suradnik za pitanja mladih. Odjel za socijalnu skrb, šport i udruge 2011. je ugašen, a dio poslova preuzima Odjel za društvene djelatnosti u kojem su postavljene dvije stručne suradnice za mlade – jedna za pitanja mladih, a druga za udruge mladih, što zbunjuje korisnike, ali i djelatnike gradske uprave jer nije razvidno koja je od suradnica zadužena za koji dio poslova vezanih za mlade.
- > d) Osigurana su sredstva za projekte udruga mladih, no bez zasebnog natječaja i često s velikim udjelom neraspoređenih sredstava (primjerice, u 2011. od predviđenih 80.000 kuna ostalo je neraspoređeno čak 30.000 kuna, za što nema valjanog razloga jer nijedna udruga nije dobila puni zatraženi iznos).
- > e) Ustanovljeno je Povjerenstvo za dodjelu sredstava koje čini sedmero članova, no samo jedan od članova je iz Savjeta mladih.

Velik dio aktivnosti predviđenih u ovom poglavlju nije proveden:

- > a) Iako je predviđeno, nisu pokrenute informativne stranice Savjeta mladih, savjetodavnih odbora mladih po gradskim četvrtima i mjesnim odborima. Iako postoji nekoliko portala koji daju informacije mladima (domachi.hr; CZM Grabrik, karlovac.hr, planetmagazin.net i drugi), Savjet mladih sustavno ne izvještava o aktivnostima niti tim putem poziva mlade na aktivno uključivanje u život zajednice.
- > b) Nije donesena odluka pa tako nisu ni osnovani savjeti mladih u gradskim četvrtima, ne postoje sustavi informiranja, namjera ni taktika za okupljanje i edukaciju članova savjetodavnih odbora mladih pri gradskim četvrtima i mjesnim odborima o radu gradske uprave, Savjetu mladih Grada Karlovca i mogućnostima uključivanja u proces donošenja odluka važnih za život i rad mladih ljudi. To se tumači manjkom interesa mladih, što se u konačnici svodi na to da mladi nisu dovoljno uključeni u formiranje svoje lokalne zajednice. Za osnivanje savjeta po gradskim četvrtima ne postoji zakonska osnova koja bi na to obvezivala gradove, općine i županije.
- > c) Ne postoji preporuka o zapošljavanju minimalnog broja mladih osoba pri svakom upravnom odjelu Grada Karlovca te o zapošljavanju pripravnika na svakom radnom mjestu gdje je to moguće. Doduše, od 2009. godine primljeno je osam mladih vježbenika u gradske odjele.
- > d) Ne postoji podrška umrežavanju organizacija mladih niti je jasna suradnja Grada i udruga civilnoga društva na području mladih.
- > e) Učenici i djelatnici odgojno-obrazovnih ustanova nedovoljno su educirani o demokratizaciji i civilnome društvu, a ne radi se ni na edukaciji medija o mladima i potrebama mladih. Sustav obuke udruga mladih i za mlade kroz radionice i tečajeve ne provodi se sustavno te nije namijenjen isključivo mladima. Edukacije povremeno provode pojedine udruge civilnoga društva.
- > f) Stalni problem koji muči udruge mladih i za mlade je nedostatak javnih prostora. Ne postoje kriteriji, a sustav dodjele je i dalje vrlo nejasan.

II. Obrazovanje i informatizacija, mobilnost, informiranje i savjetovanje

U poglavlju **Obrazovanje i informatizacija, mobilnost, informiranje i savjetovanje** djelomično se provodi informiranje o stanju na tržištu rada putem aplikacije o profesionalnoj orijentaciji „Moj izbor”, kojoj je moguć pristup u CZM-ima, izrađen je katalog neformalnog obrazovanja iako škole nisu dovoljno otvorene za neformalne sadržaje, a kroz gradski natječaj osigurana su sredstva za financiranje neformalnog obrazovanja.

Program o volonterizmu se slabo provodi, kao i prilagođavanje obrazovnih ustanova osobama s invaliditetom, što ima samo CZM Grabrik i nekoliko srednjih škola. Unutar javne uprave ne postoji pravilnik o volontiranju.

CZM na Gazi opremljen je informatičkom opremom još 2003. godine, dok je CZM Grabrik opremljen informatičkom infrastrukturom nedugo nakon otvaranja. Iako je u CZM-u Grabrik otvoren i financira se Info centar, još ne provodi sve što bi trebao. Od 2009. godine na mjesečnoj bazi izlazi Info vodič za mlade koji uključuje i kulturnu ponudu za mlade.

Nije napravljena predviđena kampanja za demistifikaciju strukovnih i rodno usmjerenih zanimanja, što se preslikava i na samo tržište rada.

U cilju unapređenja sustava za stipendiranje zamišljeno je povezati Centar za stipendije Karlovačke županije s Info centrom za mlade koji će pružati informacije i savjetovanja te razvijati info portal kroz međusektorska partnerstva, pojačati informiranje o stipendiranju te osigurati i promovirati dodjeljivanje stipendija Grada Karlovca za deficitarna zanimanja.

Nije osmišljen model info portala koji će biti povezan s Info centrom niti zato postoje sredstva, a to se provodi samo kroz djelovanje pojedinih udruga i njihove portale. Potrebna su sredstva za posao osmišljavanja, kreiranja, dizajniranja i održavanja portala. Portal bi se temeljio na mjesečnom info vodiču i objedinio bi informacije iz područja zabave, sporta, rekreacije, no u ostalim područjima informiranja (zdravstvo, socijalna zaštita, zapošljavanje i poduzetništvo, stanovanje...) trebalo bi proširiti mrežu i povezati se s relevantnim sudionicima.

Karlovac se planira brendirati kao „grad susreta”, no nije ni pokrenut proces otvaranja hostela, nisu uvedene dodatne prigradske linije niti je praktično riješen smještaj veće skupine gostiju.

III. Zapošljavanje, poduzetništvo i stambena politika

Sa zakašnjenjem od jedne godine pokrenut je Klub mladih nezaposlenih s ciljem proaktivnog angažmana te podizanja svjesnosti i važnosti aktivnog traženja posla koji, zajedno s HZZ-om, obavlja edukacije upravljanja projektnim ciklusom.

Iako načelno postoji mogućnost volontiranja mladih u gradskim tvrtkama, mogućnost za to nije dovoljno vidljiva.

Nije pokrenuta baza podataka o mladima na tržištu rada niti se dovoljno radi na informiranju tržišta rada, promociji fleksibilnog radnog vremena, rodne ravnopravnosti pri zapošljavanju, kako s poslodavcima tako i među onima koji traže posao. Ovu točku djelomično provodi HZZ.

Nije pokrenut projekt poduzetničkog inkubatora, jamstveni fond za mlade niti se promiče poduzetništvo u školama.

Postoji pravilnik o subvencioniranju najma stanova u kojem su navedeni i mladi (do 35 godina), no to je nejasno pojašnjeno. Ne provodi se ni sustav poticajne stanogradnje, projekt kako do prvog stana, sustav financiranja gradnje stanova za mlade do 35 godina kroz javno privatno partnerstvo.

IV. Zdravstvena zaštita, reproduksijsko zdravlje i socijalna politika

Provodi se edukacija nastavnika putem školskog programa prevencije ovisnosti i edukacije učenika te je napravljen jedan broj časopisa *Budi neovisan* koji se dijeli i promovira po školama i CZM-ovima.

Od programa prevencija realiziran je „Mladi i reproduktivno zdravlje” te nekoliko kampanja i edukacija, osnovan je SOS telefon i odrađene su edukacije, a postavljeni su i dodatni prometni elementi za sigurnost djece na cestama.

Najčešći problem vezan za ovo poglavlje je nedovoljno senzibilizirana okolina te nedostatni sadržaji savjetovanja i pomoći mladima kroz pasivno dežurstvo psihologa i socijalnih radnika po školama i izostavljanje modela savjetovanja kroz vjerske zajednice.

I ovdje se očituje neaktivnost Savjeta mladih u poticanju mladih da se uključe u akcije među mladima s invaliditetom, a ne postoji ni savjetodavni rad s mladima u svrhu očuvanja mentalnog zdravlja.

V. Kultura mladih i slobodno vrijeme

U Karlovcu se obrazovne i druge institucije načelno potiču da svoje prostore i termine otvore mladima, no u praksi se to slabo provodi.

U ovome poglavlju može se istaknuti najviše neprovedenih aktivnosti, i to:

- > a) iz gradskog proračuna nisu osigurana sredstva za obnovu prostora za aktivnosti mladih niti su mladi uključeni u prostorno planiranje u gradu;
- > b) slabim uključivanjem Savjeta mladih, ali i nepostojanjem komunikacije između Grada i organizacija mladih nije došlo do izgradnje, financiranja i kreiranja sadržaja rekreativnih centara;
- > c) nisu osigurani termini sportskih terena i dvorana za rekreacijski sport niti je raspisan godišnji natječaj za dodjelu sredstava;
- > d) jedna od najvažnijih mjera vezana uz kulturu mladih, multifunkcijski centar za slobodno vrijeme mladih, nije provedena na vrijeme kroz sve svoje aktivnosti. Počevši od radne skupine zadužene za planiranje i izradu projekta multifunkcijskog centra koja nije dovoljno dobro definirana, neraspisanog natječaja za arhitektonsko urbanističko rješenje, kao i nepoznatih izvora financiranja. Kako su te aktivnosti bile predviđene za razdoblje od 2009. do 2010., mogu se smatrati neprovedenima. U 2011. došlo je do službene odluke da će se za multifunkcijski centar koristiti prostor Hrvatskog doma, uz prvi put odvojenu stavku u gradskom proračunu, no radovi uređenja nisu počeli;
- > e) Savjet mladih odabrao je područja za praćenje GPM-a, dostavljen je prijedlog da se članovi Savjeta mladih uvrste u radna tijela (povjerenstva, odbore) po područjima koja prate svi upravni odjeli Grada Karlovca, no dalje se ništa po tom pitanju nije provodilo;
- > f) nije osnovano Vijeće za kulturu mladih unutar Upravnog odjela za kulturu kroz koje bi se stvorili preduvjeti aktivnog sudjelovanja mladih u stvaranju kulturnog života grada. Sukladno tome, nema kriterija financiranja i evaluacije programa u kulturi mladih te ne postoji razvojna strategija za područje kulture mladih. Zaseban natječaj za međunarodnu kulturnu suradnju mladih objavljen je samo jedne godine, i to u iznosu za financiranje samo jednog projekta. Po pitanju kulture ne postoji međusektorska komunikacija ni na jednoj razini. Zaključak je da i dalje nema dovoljno kapaciteta za nezavisnu kulturu mladih, a po svemu sudeći, neće ih ni biti do predviđenog završetka provedbe GPM-a u 2012. godini.

POVJERENSTVO ZA PRAĆENJE PROVEDBE GPM-a

Povjerenstvo za praćenje provedbe GPM-a osnovano je 2009. godine s ciljem praćenja i poticanja provedbe Gradskog programa za mlade te je o provedbi programa trebalo izvještavati javnost grada Karlovca. Povjerenstvo se sastalo samo dva puta.

Zaključci dvaju okupljanja povjerenstva mogu se svesti na potrebu egzaktnijeg izvještavanja o provedenim aktivnostima i utrošenim sredstvima te provođenje evaluacija pojedinih aktivnosti kroz kvartalna izvješća pojedinih odjela. Jasno je da postoji obveza provedbe Gradskog programa za mlade Grada Karlovca, ali su proračunska sredstva ograničena, što navodi na loše planiranje operacionizacije GPM-a pri Gradskom vijeću.

Početkom 2011. godine uspostavljen je novi saziv povjerenstva koji čini deset članova, od kojih šest dolazi iz gradske uprave, troje iz udruga mladih i za mlade te jedan iz Savjeta mladih.

ZAKLJUČAK ANALIZE GPM-a

Može se zaključiti da je najviše provedeno u području zdravstvene zaštite, a najmanje u području kulture mladih. Većina mjera nije provedena u potpunosti, kasni se u provedbi ili se odnosi na mjere koje bi bile provedene i bez postojanja GPM-a, odnosno već su bile provedene.

Što se tiče praktičnog dijela praćenja provedbe GPM-a, Povjerenstvo za praćenje provedbe GPM-a sastalo se samo nekoliko puta i većinu vremena provelo evaluirajući postignuto bez konkretnih zaključaka za daljnje akcije.

Osim nedjelotvornog Savjeta mladih, ne postoji učinkovit sustav komunikacije između gradskih odjela, gradske vlasti, odnosno donositelji odluka ne prepoznaju GPM-a kao strategiju, iz čega proizlazi da se brojne mjere i aktivnosti nisu ni počele provoditi.

Ne postoji plan praćenja ni vrednovanja provedbe GPM-a, a s obzirom na to da je postojeći GPM operacionaliziran do kraja 2010. godine, može se reći da se Gradski program za mlade, unatoč dobroj ideji i koncepciji, ne provodi.

Iako je stalno prisutna nezainteresiranost mladih, to nije glavni problem. Unatoč povremenim nastojanjima, ne postoji strategija, plan ni kanali na koji način doprijeti do mladih i uključiti ih u život grada.

RAZRADA

S obzirom na analizu provedbe karlovačkog Gradskog programa za mlade tijekom proteklog razdoblja, proizašle su tri *policy* opcije:

- a) Status quo – zadržavanje postojećeg stanja lokalne politike za mlade,
- b) Unapređenje provedbe Gradskog programa za mlade,
- c) Osnivanje novog tijela pri gradskoj upravi – Odjel za mlade.

Opcija a) Status quo

PREDNOSTI:

- vrijeme i novac utrošeni na osmišljavanje, izglasavanje i implementaciju alternativnog rješenja mogu se usmjeriti na nastavak i dovršetak postojeće politike za mlade;
- moguće je planirano završiti program koji je na snazi i odmah nastaviti primjenjivati novi;
- nije potrebno informiranje, koordiniranje i upoznavanje aktera s novim rješenjima;
- zadržavanje postojećih vrijednosti koje su proizašle iz provedbe trenutne politike za mlade.

NEDOSTACI:

- disfunkcionalnost izvršnih tijela pri provođenju programa;
- brojne neprovedene mjere i aktivnost, nejasni kriteriji i njihov status;
- moguća dislociranost i anakronost programa zbog nepostojanja sustava za praćenje i ocjenjivanje postojećeg stanja i uvažavanje povratnih veza;
- upitna učinkovitost cijelog programa.

Opcija b) Unapređenje provedbe Gradskog programa za mlade

PREDNOSTI:

- veća autentičnost zahtjeva mladih kada bi prijedlozi dolazili iz njihove perspektive;
- bolja kvaliteta života mladih te povećanje participacije mladih u njihovim lokalnim zajednicama i u kulturnom životu grada;
- povećanje broja zaposlenih i bolje poznavanje situacije na tržištu rada, što bi rezultiralo boljim financijskim stanjem među mladim osobama;

- > veća dostupnost informacija (bolja informiranost mladih i društva);
- > veća integracija mladih osoba s invaliditetom u društvo te veća rodna i nacionalna ravnopravnost;
- > smanjenje ovisnosti o opojnim sredstvima i alkoholu;
- > bolje stambeno zbrinjavanje mladih;
- > veća financijska sredstva za projekte mladih na javnim natječajima;
- > participativnost u fazi definiranja problema i ciljeva politike, što će omogućiti stvarne pokazatelje stanja i potreba društva.

NEDOSTACI:

- > potrebna su povećana financijska sredstva za realizaciju pojedinih aktivnosti;
- > treba uložiti više truda u animiranje mladih za veću participaciju u društvu;
- > potrebno vrijeme koje treba uložiti u realizaciju pojedinih aktivnosti;
- > složenost educiranja medija koji bi prijenosom informacija poticali mlade na uključivanje;
- > nedovoljna senzibilnost javnosti o problematici mladih.

Opcija c) Osnivanje novog tijela/Odjela za mlade**PREDNOSTI:**

- > jedinstveno mjesto za sva pitanja mladih;
- > veća usmjerenost na politike za mlade (GPM);
- > zbog centralizacije bolja komunikacija mladih s državnim tijelima (resorno ministarstvo) i među trenutačnim tijelima koja su zadužena za praćenje provedbe GPM-a i s gradskom upravom (Savjet mladih, Povjerenstvo za praćenje provedbe);
- > veća vidljivost prema mladima i za mlade;
- > koordinacija Centara za mlade;
- > koordinacija gradskog proračuna pod stavkama GPM-a i sredstvima za projekte mladih.

NEDOSTACI:

- > povećana financijska sredstva potrebna za rad osoba u Odjelu;
- > potrebna reforma gradske uprave koja je već napravljena krajem 2010. godine;
- > nalaženje kompetentnih osoba za taj posao neovisno o političkoj situaciji;

- > novo tijelo može imati iste rezultate kao ostala tijela za praćenje, odnosno postoji opasnost da se GPM i dalje ne provodi na pravi način.

Pri odluci kojoj ćemo opciji pristupiti vodili smo se sljedećim činjenicama:

- > nema operacionalizacije za 2011. i 2012.;
- > program istječe krajem 2012. pa pod hitno treba evaluirati postojeći GPM te pripremati proces izrade GPM-a za sljedeće petogodišnje razdoblje od 2013. do 2017.;
- > Savjet mladih se pokazao kao potpuno nedjelotvoran i nevidljiv;
- > Povjerenstvo za praćenje se rijetko sastaje bez konkretnog učinka.

Zaključno, nismo se odlučili za opciju c) jer je krajem 2010. napravljen novi ustroj upravnih odjela pri gradskoj upravi pa stoga preporučujemo opciju b) Unapređenje provedbe Gradskog programa za mlade.

PREPORUKE I PROVEDBA

Preporuke za implementiranje prednosti pri unapređenju Gradskog programa za mlade su sljedeće:

***Co-management* i bolja sektorska suradnja**

Co-management i bolja sektorska suradnja omogućili bi se aktivnim uključivanjem stručnog suradnika za mlade u provedbu i praćenje provedbe GPM-a kojem bi mladi, udruge mladih i za mlade bili isključivi i jedini centar interesa.

Osobu na toj poziciji treba osloboditi drugih obaveza i sektora, što dosad nije bila praksa. Zahtjevi mladih vidjeli bi se kroz istraživanja kao što su anketiranje mladih o dosadašnjoj vidljivosti GPM-a i stanja u kojem se nalazi te stalno aktiviranje fokus grupa u koje će biti uključeni dobri poznavatelji pitanja mladih (članovi udruga mladih i za mlade, predstavnici mladih iz klubova, podmladaka političkih stranaka, sportskih klubova i sl.). Savjet mladih treba zauzeti važnu ulogu u davanju prijedloga za implementaciju pojedinih mjera GPM-a, praćenje provedbe, kao i u procesu vrednovanja učinjenoga. Na taj bi način bilo komunikacije između mladih i stručnog suradnika (nakon osnivanja odjela) za mlade. Uključenost, aktivnost i vidljivost treba biti mnogo veća nego dosad. U konačnici je potrebno osnovati Odjel za mlade unutar gradske uprave koji bi na dnevnoj bazi aktivno komunicirao i povezivao zastupnike mladih, Savjet mladih, druge upravne odbore, poslovni i javni sektor.

Povećanje participacije mladih u lokalnoj zajednici

- a) Povećanje participacije mladih u lokalnoj zajednici poboljšalo bi se dodatnim informiranjem mladih o tome kako se uključiti u politike za mlade na mjestima kao što su npr. škole, fakulteti, CZM-i, knjižnice za mlade i sl. Uz slobodni program naglasak bi bio na informiranju (a ne na zabavi), informativnim/promo materijalima te gostovanjima u lokalnim medijima.
- b) Bolja informiranost bi se, između ostaloga, omogućila pokretanjem Info portala, na čijem bi održavanju trebala biti zaposlena minimalno jedna osoba. O radu Info portala trebali bi biti informirani pročelnici UO u gradskim tvrtkama i ustanovama, centrima za mlade, HZZ-u, udrugama mladih i za mlade, školama i veleučilištu te bi trebali redovito dostavljati nove informacije za objavu. Info portal treba uključiti u socijalne mreže i planiranje promocije politika za mlade.
- c) Osim toga, centri za mlade i ostala važna mjesta za mlade trebala bi imati opremljenije i specifičnije info pultove isključivo s informacijama za mlade. Info portal bi trebao aktivno surađivati i razmjenjivati informacije s lokalnim medijima (radio, TV, tisak, internet). Medijski bi bolja informiranost bila izvediva preko radijskih emisije za mlade, TV termina za mlade na lokalnoj televiziji i u lokalnom tisku, gdje bi se pokrivalo isključivo teme mladih u zajednici.

Povećanje zaposlenosti

Povećanje zaposlenosti obavljalo bi se putem HZZ-a, a osnivanjem Info portala za mlade informiranje o stanju na tržištu rada išlo bi preko njega, objavljivanjem informacija s HZZ-a, portala kao što su mojposao.hr, posao.com i slično. Dok bi Info portal bio virtualni oblik informiranja, HZZ bi morao biti više angažiran po pitanju radionica i predavanja. Potrebno je izaći i prema poslodavcima, ali i mladima jer očito ne postoji dovoljno dobra komunikacija, što uzrokuje neinformiranost mladih o stanju i trendovima na tržištu rada.

Za komunikaciju poslodavaca i mladih koji traže posao mogu se preporučiti Dani otvorenih vrata koji se jednom godišnje održavaju u gradskim tvrtkama, a gdje će zainteresirane informirati o mogućnostima i potrebama zaposlenja te će im biti omogućeno ispunjavanje kontakt-upitnika. Grad Karlovac preko Odjela za mlade treba nastaviti organizirati Sajam poslova koji bi bio usmjeren na učenike viših razreda osnovnih škola (informativno, u smislu profesionalne orijentacije) te srednjih škola (praktično).

Stambeno zbrinjavanje mladih

Stambeno zbrinjavanje mladih omogućilo bi se odvajanjem stambene politike za mlade od stambene politike za sve građane, i to u smislu otvaranja posebne liste za mlade koji traže gradske stanove. U budućnosti treba težiti izgradnji i otvaranju objekata u kojima bi mladi ljudi tijekom školovanja imali priliku po povoljnim uvjetima unajmiti stanove.

Aktivno sudjelovanje mladih u kulturnom životu

Za ovu točku važno je uključiti mlade u postojeća kulturna vijeća te osnovati Vijeće mladih koje bi odlučivalo o projektima na natječaju za kulturu namijenjenom isključivo mladima. To znači da bi unutar natječaja za udruge mladih i za mlade trebao postojati poseban dio koji bi se bavio isključivo kulturom mladih, o čemu bi odlučivalo navedeno vijeće. Mladi mogu više sudjelovati u kulturnom životu ako imaju kamo ići na kulturna događanja i tu bi nacionalni ili primjer EU uvelike pomogao u obliku posjeta i kulturnih razmjena. Lokalna infrastruktura za kulturna događanja i slobodno vrijeme omogućila bi veće okupljanje mladih. Primjer bi bio kulturni centar koji bi mogao pružati više aktivnosti od trenutačnih centara za mlade, ponajviše u pogledu glazbenog, vizualnog, plesnog i sličnog izražavanja.

Educiranje društva o problemima mladih

Educiranje društva o problemima mladih obavljalo bi se putem tribina, okruglih stolova i predavanja s mladima i predstavnicima ostalih dobrih skupina, a na kojima bi se raspravljalo o aktualnim problemima mladih te bi se poticalo razumijevanje za potrebe mladih i informiranje lokalnih medija. Bila bi istaknuta važnost aktualnih tema kao što su nezaposlenost, mladi s posebnim potrebama, rasna i rodna nesnošljivost itd. Građanstvo bi se o tribinama obavještavalo uobičajenim promotivnim aktivnostima, a organiziranje bi se financiralo i provodilo u suradnji s udrugama mladih i za mlade.

Integracija mladih osoba s invaliditetom u život zajednice

Jedan od načina bolje integracije mladih osoba s invaliditetom je osnivanje udruge civilnog društva (ili mreže udruga) u koju bi bile uključene mlade osobe s invaliditetom (ili mladi članovi postojećih udruga), čime bi radili na svojoj vidljivosti i poboljšanju uvjeta u lokalnoj zajednici. Drugi je način pokretanje educiranja po školama koje bi provodile udruge osoba s invaliditetom, a one bi se na jednake uvjete i ravnopravno uključivanje u društvo. Radilo bi se

na oblikovanju stavova mladih, ali i šire lokalne zajednice te praćenju primjera dobre prakse i smjernica EU. Potrebno je infrastrukturno prilagoditi ustanove koje to još nisu napravile kako bi se omogućilo njihovo korištenje i osobama s invaliditetom. Sredstva bi se tražila putem natječaja koje bi prijavljivale udruge uz jamstvo ili financijsko sudjelovanje Grada.

Promoviranje veće rodne i nacionalne ravnopravnosti

Moguće je uvođenjem redovitih predavanja na tu temu u obrazovne ustanove, uz educiranje psihologa i ljudi koji rade s mladima na različitim seminarima koji često govore o praksi u EU. Preporučuje se jačanje suradnje udruga s privatnim i javnim sektorom prema primjerima dobre prakse iz EU.

Smanjenje pasivnosti i smanjenje ovisnosti

Treba poticati smanjenje pasivnosti i ovisnosti povećanjem aktivnosti za mlade, kao što su sportska i kulturna događanja, usmjeravanjem gradske strategije i sredstava prema mladima, kao i redovite konzultacije svih strana u gradu (UO u gradu, predstavnici škola, udruga mladih i za mlade...). Takva događanja održavala bi se u centrima za mlade, multifunkcijskom kulturnom centru i sportskim dvoranama.

Sredstva za mlade putem natječaja

- a) Sredstva za mlade putem natječaja riješila bi se korigiranjem kriterija postojećih natječaja, otvaranjem novih i preusmjeravanjem gradske strategije prema mladima u većoj mjeri nego što je to dosad bila praksa.
- b) Odvajanje natječaja za mlade u potpunosti bi se moglo implementirati kroz Odjel za mlade koji bi otvorio novi natječaj za projekte udruga mladih i za mlade, ali i neformalnih inicijativa i grupa mladih.

Evaluacija

Evaluacija većine ovih aktivnosti obavljala bi se praćenjem stupnja provedbe prethodno postavljenog detaljnog operativnog plana provedbe, prema kojem bi se mogli uspoređivati krajnji rezultati u odnosu na planirane.

Na sastancima koji bi se održavali nekoliko puta godišnje UO-a za mlade i zastupnika mladih te ostalih UO-a definirali bi se problemi, analizirale potrebe i zahtjevi te bi se obavezno sastavljala redovita izvješća o tome.

Sastanci bi bili i jedan od temelja za kvalitativno praćenje u obliku fokus grupa koje bi bile uključene i informirane o ciljevima i točkama operacionalizacije provedbe GPM-a.

Kvantitativna evaluacija obavljala bi se najčešće povećanjem broja postojećih i novih mladih uključenih u pojedine segmente, kao što su informiranje, predavanja, tribine, radionice, kulturna i društvena događanja.

Uz to, istraživanjem (anketom) pratilo bi se poznavanje situacije mladih prije i poslije, primjerice tribina, kako bi se uočili i analizirali pomaci. Metode koje se također pojavljuju su praćenje statistika o zaposlenosti i stambenom zbrinjavanju te praćenje kvalitete kulturnih događanja koja ne moraju biti nužno dobro kvantitativno posjećena.

Evaluacija sredstava dodijeljenih natjecajima obavljala bi se usporedbom sredstava dodijeljenih mladima kroz nekoliko godina, brojem financiranih projekata isključivo za mlade te brojem potpora.

ZAKLJUČAK

Rad na unapređenju provedbe Gradskog programa za mlade u Karlovcu velik je doprinos za unapređenje i razumijevanje položaja mladih u društvu. Bitno je bilo analizirati postojeće stanje provedbe Gradskog programa za mlade te kreirati instrumente i alate za evaluaciju onoga čija provedba tek slijedi. Općenito, boljka današnjeg društva je mišljenje da su mladi problem, a ne resurs te stoga treba raditi na mijenjanju takvih stavova.

Ovaj dokument govori da su mladi skupina za koju se treba brinuti, ali i uzimati u obzir njihove potrebe, želje i htijenja te da je za cjelokupan napredak i razvoj društva vrlo važna njihova participacija u zajednici.

Primjere dobre prakse nacionalnih, europskih i svjetskih trendova politika za mlade korisno je primijeniti tako da se približe lokalnim akterima, udrugama i institucijama u RH. Usmjerenosti na lokalni kontekst naglašava se važnost razvoja politike za mlade kako na regionalnoj tako i na lokalnoj razini. Osim toga, preporuke ili alati za unapređenje provedbe postojećeg stanja GPM-a služe kao aktivniji poticaj u provedbi politike za mlade.

Tijelo za provedbu i koordiniranje politike za mlade u Varaždinskoj županiji

(osnivanje, područje djelovanja, ciljevi i djelatnosti kojima se ostvaruju ciljevi, način rada, unutarnji ustroj)

Autori: Monika Hojstak, Danica Pajtak, Mislav Petanjek, Mario Žuliček

UVOD

Razvojem lokalnih politika za mlade putem strateških dokumenata, poput općinskih, gradskih i županijskih programa (djelovanja) za mlade, sustavno se pristupa procesu ispunjavanja potreba mladih. Samo sustavnim i planskim djelovanjem lokalnih vlasti u partnerskom odnosu s mladima na principima *co-managementa* može se utjecati na poboljšanje položaja mladih u društvu i lokalnoj zajednici.

Politika za mlade prvi se put pojavila kao pojam u drugoj polovici prošlog stoljeća kada su zapadnoeuropske države shvatile da trebaju razviti posebnu dugoročnu strategiju koja će odgovoriti na potrebe mladih građana, čime se ne bi riješili samo problemi jedne društvene skupine, nego bi se na dulje staze osigurao društveni razvoj za sve građane.

Politika za mlade se prije svega razvijala unutar Vijeća Europe koje je i danas, prema mišljenju mnogih, najstručnija međudržavna organizacija kada je riječ o politici za mlade. Vijeće Europe je kao organizacija davala stručnu pomoć državama članicama pri razvoju nacionalnih politika za mlade, ali je i stavila naglasak na razvoj lokalnih.

Taj je proces kulminirao donošenjem Europske povelje o sudjelovanju mladih u životu općina i regija iz 1992. godine (kasnije revidirana 2003.). Već iz naziva te međunarodne konvencije može se vidjeti da je za stvaranje i provedbu lokalnih politika za mlade ključna jedna stvar – **sudjelovanje mladih**.

Sudjelovanje znači uključiti se i biti uključen. Iz iskustva nam je poznato da političari nerijetko „dobrom voljom” žele uključiti mlade i njihova mišljenja, što najvjerojatnije neće biti dugoročno učinkovito. Mehanizmi sudjelovanja mladih moraju se osigurati i ne smiju ovisiti o nečijem hiru ili osobnoj predanosti pojedinca.

Upravo su odjeli za mlade, kao operativne strukture u sklopu javnog sektora na lokalnoj razini, taj važan čimbenik i sudionik strukturnog dijaloga s jedne strane, ali možda najviše dio rješenja za sustavniji pristup provođenja zacrtanih planova, aktivnosti, programa i strategija. Ovaj dokument tematizira upravo potrebu za osnivanjem Odjela za mlade Varaždinske županije kao dijela institucionalnog okvira provođenja lokalne politike za mlade.

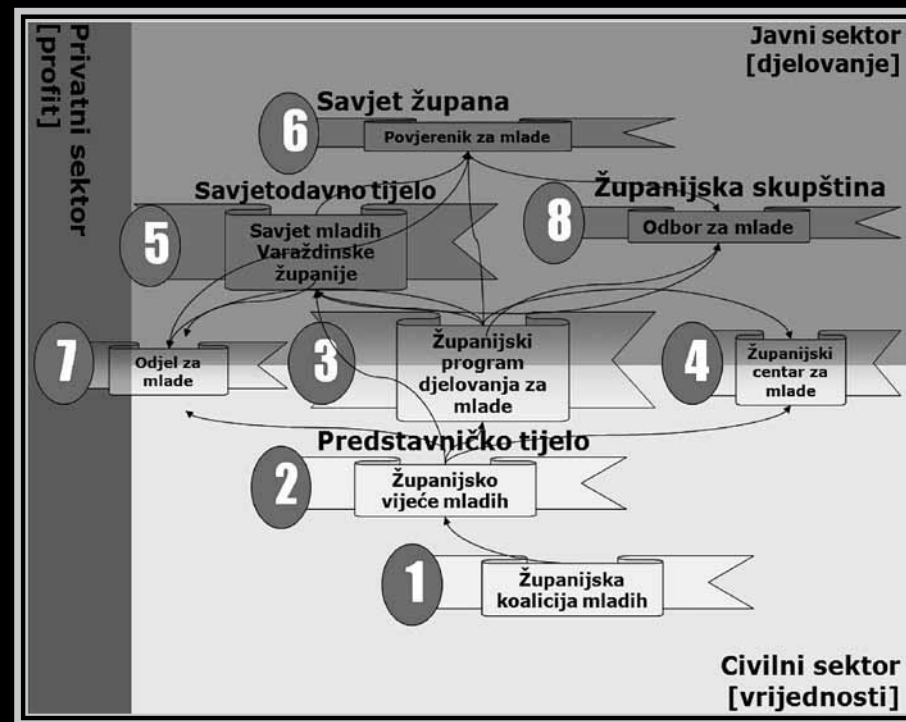
SAŽETAK

Provođenje lokalne politike za mlade na načelima *co-managementa*, suradnje i inkluzivne participacije svih sudionika uz neizostavan strukturni dijalog temelj je za osnivanje Odjela za mlade. Da bi lokalna politika za mlade bila efektivna i efikasna, potreban je dobar institucionalni okvir. Institucionalni okvir, naravno, ovisi o situaciji unutar pojedine jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (u daljnjem tekstu: JLP(R)S).

Na slici je prikazan idealan model institucionalnog okvira regionalne politike za mlade temeljen na pozitivnoj europskoj praksi. Kao što vidimo, ustrojstvo Odjela za mlade središnja je točka tog okvira i dobra polazna točka za razvoj svih ostalih čimbenika.

Odjeli za mlade nisu ustaljena praksa u Hrvatskoj, što potvrđuje i podatak da je trenutačno samo Grad Zagreb ustrojio jedan takav odjel. Razlozi za to su različiti – od slabijih financijskih mogućnosti JLP(R)S-a preko nerazumijevanja potreba za osnivanjem odjela do nepostojanja sustavne politike za mlade.

Varaždinska županija prema tom institucionalnom okviru zadovoljava šest od osam koraka. Upravo je Odjel za mlade karika koja nedostaje u tom lancu, a koja bi okrupnila i znatno poboljšala sustav provođenja županijske politike za mlade.

Idealni model institucionalnog okvira regionalne politike prema mladima, Županijski program djelovanja za mlade Varaždinske županije

Odjel za mlade je upravno tijelo Varaždinske županije zaduženo za obavljanje poslova u vezi s izradom, praćenjem i provedbom programa za mlade, poticanjem aktivnosti i praćenjem provođenja aktivnosti iz Županijskog programa djelovanja za mlade, izradom stručnih podloga za osnivanje i otvaranje informativnih centara za mlade, savjetovaništva, klubova za mlade, izviđačkih i skautskih udruga te drugih oblika djelovanja za mlade, izradom analiza i stručnih materijala iz djelokruga odjela, suradnjom s drugim županijskim tijelima radi provedbe utvrđenih programa koji se odnose na mlade, u vezi s prevencijom socijalno neprihvatljiva ponašanja, unapređivanjem zdravog i kreativnog načina života djece i mladih Varaždinske županije te pružanjem podataka i informacija potrebnih za rad tijela lokalne samouprave. U ovom radu pokušat ćemo dati odgovor na pitanje kako bi se to moglo organizirati.

Ključne riječi: *Odjel za mlade, aktivizam, institucionalni okvir, europska praksa, politika, lokalna politika, mladi, politika za mlade*

ANALIZA STANJA

Varaždinska županija 2009. godine usvojila je svoju strategiju prema mladima u sklopu Županijskog programa djelovanja za mlade. Županijski program djelovanja za mlade Varaždinske županije s jedne strane je primjena oba Nacionalna programa (djelovanja) za mlade Republike Hrvatske, a s druge strane izraz skrbi Varaždinske županije za svoje mlade sugrađane i vlastitu budućnost. Mlade u ovom programu definiramo kao pripadnike određene dobne skupine koja je nedovoljno integrirana u ukupan društveni život, a odnosi se na dobnu skupinu od 15 do 29 godina, kao što je i određeno Nacionalnim programom djelovanja za mlade.

Mladi Varaždinske županije danas čine gotovo petinu njezine ukupne populacije, a prema podacima Državnog zavoda za statistiku iz 2001., čine 20% u odnosu na ukupno stanovništvo RH. Stoga se ovaj program obraća mladim ljudima u školama, u gospodarstvu, znanosti, zdravstvu i svim drugim djelatnostima ove županije, no i onima koji tek traže svoj posao i svoju društvenu afirmaciju.

Neki ciljevi ovog programa su ostvareni, neki su u procesu ostvarivanja, ali neki nisu ni blizu ispunjavanja. Ciljevi koji nisu u procesu ostvarivanja morali bi biti konkretizirani u procesu rada stručnih službi i drugih sudionika koji su odgovorni za provedbu aktivnosti kako bi se i ostvarili. Ispunjavanje ciljeva trebalo bi se, imajući u vidu njihovu složenost, dogoditi u sljedećih pet godina.

Zbog nepostojanja jedinstvenog tijela koje bi nadziralo, ali i implementiralo Županijski program djelovanja za mlade, a posebno prioritetne mjere iz tog programa nastala je situacija u kojoj se upravni odjeli Varaždinske županije time bave parcijalno, bez konkretnih rezultata. Osim toga, zbog činjenice da nitko osim Savjeta mladih ne nadgleda provođenje mjera nameće se potreba za ustrojem povjerenika za nadzor provođenja mjera u pojedinom odjelu koji danas ne postoje. Drugim riječima, svaki upravni odjel imao bi svog povjerenika koji prati provođenje mjera iz Županijskog programa za mlade u sklopu svog odjela.

Međutim, iako su temelji dobri, izostao je završni korak. Smatramo da je taj završni korak upravo Upravni odjel za mlade Varaždinske županije, i to iz nekoliko razloga:

- Varaždinska županija usvojila je Županijski program djelovanja za mlade koji mora provoditi, a koji je trenutačno na samo 50 posto kapaciteta jer su mjere raštrkane po svim odjelima, a osim Savjeta mladih Varaždinske županije nitko ne provjerava i ne nadzire njihovo provođenje.

- U Varaždinskoj županiji prema Registru udruga Vlade Republike Hrvatske postoji oko 120 organizacija mladih s kojima Varaždinska županija surađuje parcijalno.

- U Varaždinskoj županiji postoji Županijsko vijeće mladih kao predstavničko tijelo mladih koje može biti relevantan partner u zagovaranju, pomoći i suradnji pri osnivanju Odjela za mlade jer okuplja velik broj organizacija mladih te posjeduje potrebno znanje i vještine za strukturirani dijalog i *co-management* procese s Varaždinskom županijom.

Vidljivo je da bi Odjel za mlade upotpunio prazninu u provođenju kvalitetne politike za mlade u lokalnoj zajednici. Osim toga, u Varaždinskoj županiji postoji i Vijeće mladih, autonomno i reprezentativno tijelo mladih u Varaždinskoj županiji, koje zagovara i promiče interese mladih te razvija lokalnu politiku za mlade na načelima participativnosti i poštivanja potreba i prava mladih. Vijeće trenutačno čine 33 organizacije mladih (udruga mladih i za mlade, klubova mladih, studentskih organizacija, neformalnih inicijativa te pomladaka političkih stranaka) iz svih gradova na području Varaždinske županije koje su se, svjesne zajedničkih potreba suradnje i unapređenja međusobne komunikacije neovisno o svome programskome određenju, organizacijskom ustroju i uz puno poštivanje političke, svjetonazorske, nacionalne, spolne, vjerske i kulturne opredijeljenosti ili druge pripadnosti, udružile radi ostvarivanja zajedničkih interesa u oblikovanju i provedbi zajedničke lokalne politike za mlade, poboljšanja kvalitete i uvjeta života mladih te jačanja njihove samosvijesti za aktivno i odgovorno sudjelovanje u lokalnoj zajednici.

Kako bi se olakšao komunikacijski kanal između upravljačkih struktura Varaždinske županije, na inicijativu Savjeta mladih ustrojena je funkcija povjerenika za mlade, kao i Odjela za mlade pri Skupštini Varaždinske županije. Uloga povjerenika je da ubrzava procese ispunjavanja mjera iz Županijskog programa djelovanja za mlade te zagovara interese mladih kod župana, dok je primarna uloga Odjela za mlade uspostavljanje konsenzusa pri donošenju odluka koje su od interesa za mlade. U Odjelu za mlade sjede mladi vijećnici Skupštine Varaždinske županije iz svih stranaka koje participiraju u sastavu Skupštine.

Savjet mladih najaktivnija je točka razvoja politika za mlade u Varaždinskoj županiji. Ne samo što je zajednički s Vijećem mladih radio na izradi Županijskog programa djelovanja za mlade, nego je i zagovarao ustrojavanje potrebnih dodatnih radnih tijela za bolju implementaciju aktivnosti iz tog programa te obavlja redovitu edukaciju o politici za mlade u udrugama mladih i drugim savjetima mladih kako u županiji, tako i izvan granica regionalne samouprave.

Županijski centar za mlade kao infrastrukturna točka i polazišna osnova za razvoj kulture mladih i njihova slobodnog vremena, ali i drugih aktivnosti u Varaždinskoj županiji trenutačno ne postoji. Iako ova inicijativa datira iz 2000. godine, do danas nije zaživjela zbog manjka volje javnog sektora, ali i zbog nekoordiniranosti organizacija mladih koje nisu aktivno zagovarale rješavanje tog problema.

U konačnici, Varaždinska županija trebala bi, što trenutačno ne čini, svoju politiku za mlade provoditi koordinirano i u sklopu svojih službi/uprave, i to tako da sva tijela regionalne uprave sudjeluju u provedbi Županijskog programa, sukladno dodijeljenim zadaćama u Radnom planu te naknadno razvijenim programima koji proizlaze iz Županijskog programa.

POLICY OPCIJE

U ovom ćemo se dijelu orijentirati na tri moguća rješenja problema osnivanja Upravnog odjela Varaždinske županije, a svaki nosi svoje specifičnosti, prednosti, nedostatke, ali i odgovornosti. Iako se uspostavljanje Odjela za mlade čini komplicirano, to je u suštini sasvim jednostavan i na primjeru Varaždinske županije logičan proces.

Scenarij 1. Osnivanje Odjela za mlade Varaždinske županije kao jedinstvene cjeline

U međusobnom odnosu Varaždinske županije i organizacija mladih velik problem predstavlja nepostojanje tijela unutar županijske uprave koje bi bilo zaduženo za mlade. Zbog toga se sve aktivnosti vezane uz mlade često dijele između više upravnih odjela, čime se gubi povezanost i koordinacija u njihovu provođenju. Mladi su tako, ovisno o području djelovanja, jednom svrstani u Upravni odjel za školstvo, drugi put pod socijalnu skrb, a nerijetko i pod Upravni odjel za europske integracije. Samo jasnom odrednicom u obliku profesionalnog pristupa *youth worku* može se razbiti nastala konfuzija u radu s mladima.

- **PREDNOSTI:** Mladi će osnivanjem takvog odjela uspostaviti komunikacijski kanal s Varaždinskom županijom putem kojeg će na principima *co-managementa* zajednički sukreirati politiku prema mladima i za mlade u Varaždinskoj županiji. Varaždinska će županija pak uvesti reda u svoje redove i dokazati da na mlade gleda u okvirima održivog razvoja, kao na vrijedan resurs pokretačke snage značajnih promjena u društvu. Prateći standarde europskih politika za mlade, Varaždinska županija imat će

konkretno rezultate u provođenju vlastitih rezultata, a koji su od velikog interesa za mlade, ali i društvo u cjelini.

- **NEDOSTACI:** Osnivanje još jednog upravnog odjela u vremenima svjetske gospodarske krize kada se provode razne mjere štednje zasigurno nije zanimljiva ekonomska ili politička praksa vladajućih stranaka. Procedura za osnivanje upravnih odjela sukladno standardima hrvatske birokracije dosta je komplicirana, što utječe na inertnost državnih službenika pri oformljivanju jednog takvog tijela. Uz to, prisutan je i problem masovnog zagovaračkog procesa za osnivanje novih odjela drugih interesnih skupina, npr. upravnog odjela za ravnopravnost spolova, branitelja, djece i sl.
- **PREPORUKE:** Varaždinska županija sukladno trenutačnim aktivnostima na provođenju svoje županijske politike prema mladima, koja je razvidna iz institucionalnog okvira županijske politike prema mladima, ispunjava gotovo sve preostale parametre za njezin sustavni razvoj. Postoje brojni odjeli na nivou Županije koji imaju mnogo manje obaveza od onih koje bi imao Odjel za mlade, a tu je i argument Županijskog programa djelovanja za mlade koji, da ne bi postao samo slovo na papiru, mora biti stručno nadziran i implementiran, što bi bila jedna od zadaća novoustrojenog Odjela za mlade.
- **AKTIVNOSTI:** Svakako bi prije službene inicijative trebalo uspostaviti konsenzus sa svim ostalim političkim opcijama koje participiraju u Skupštini Varaždinske županije uz jasnu predodžbu što je to Upravni odjel za mlade i što bi radio. Ovdje svoj glas moraju dati i predstavnici Savjeta mladih, kao i Vijeća mladih.

Potrebno je organizirati sastanak s predstavnicima Županijske skupštine, Odjelom za mlade pri Skupštini, Savjetom i Vijećem mladih, kao i županom na kojem bi se raspravila i argumentirala potreba za ustrojavanjem jednog takvog odjela. Sljedeći korak bio bi pripremanje procedure za Županijsku skupštinu koja mora službeno usvojiti taj prijedlog, nakon čega bi u suradnji s mladima započeo proces izrade programa rada Upravnog odjela.

Scenarij 2. Uspostavljanje Odsjeka za mladež pri Upravnom odjelu za obitelj, djecu i mlade ili nekom drugom odjelu

Kompromisno rješenje koji bi zadovoljilo širu društvenu skupinu od mladih, ali i otvorilo prostor prevelikim očekivanjima, birokratizaciji i nejasnim zadacima. Iako mladi prema svojim djelatnostima spadaju i pod okrilje obitelji, kako bi se lakše zagovaralo otvaranje upravnog tijela koje će brinuti o mladima, ovo je rješenje klasičan kompromis koji ima niz dobrih, ali i loših strana.

—► **PREDNOSTI:** Proširivanje aktivnosti na djelokrug obitelji u svakom bi slučaju riješilo profesionalniji i sustavniji pristup rješavanju problema, kao i provođenje programa i drugih politika usmjerenih na širu društvenu skupinu kojoj u konačnici spadaju mladi. Također, proširivanjem djelatnosti odjela pojedine županijske strategije mogle bi se komplementarno nadopunjavati i sistematično koordinirati kako bi se paralelno i svrsishodno implementirale. Tu je, naravno, i argument zadovoljavanja aspiracija većeg broja zainteresiranih skupina, čime bismo smanjili potrebu za novim sličnim odjelima, a nije zanemariv ni argument većih proračunskih sredstava za implementaciju aktivnosti.

—► **NEDOSTACI:** Mladi opet nisu primarna briga profesionalnih službi te moraju „čekati na red” da se netko bavi njima. Iako se za njih može organizirati svojevrsni Odsjek za mlade pri Upravnom odjelu za obitelj, dokle god oni nisu jasno prepoznati kao društvena skupina s kojom se sustavno radi, uvijek će biti u drugom planu jer su mladi kao „budućnost”. Upravo zbog toga se nitko ne bavi mladima u sadašnjosti, što rezultirala planovima bez pokrića i praznim slovima na razvojnim strategijama.

Scenarij 3. Zadržavanje trenutačne situacije s jednim povjerenikom

Trenutačna situacija, iako naoko zadovoljava potrebe mladih i Županije, daleko je od minimalnih standarda provođenja i razvoja lokalnih politika za mlade. Konfuzna situacija u nadležnosti nad mladima, kao i nepostojanje jasnog komunikacijskog kanala među sudionicima rezultira činjenicom da Županija danas ima poseban natječaj za projekte dvadesetak udruga registriranih iz domene zaštite okoliša, ali nema natječaj za projekte organizacija mladih kojih prema istom registru ima oko 120. Osim toga, čemu Županijski program djelovanja za mlade ako ga nema tko provoditi ili nadzirati, a koji bi ujedno trebao definirati županijsku politiku prema mladima?

—► **PREDNOSTI:** S obzirom na recesijsku politiku štednje, Varaždinska županija uštedjela bi sredstva koja sljedećih godina može iskoristiti ili

za otvaranje odjela ili za neke druge *policy* procese koji su od interesa za mlade u Varaždinskoj županiji. Nepotrebnim ulaženjem u politički opasan teren novih sukoba s opozicijom, ali i pojedinim skeptičnim vlastitim kadrom Županija riskira prijevremene izbore ili revolt građana i drugih zainteresiranih društvenih skupina.

—► **NEDOSTACI:** Varaždinska županija na primjeru političkog stereotipa donosi strateški dokument kojim definira svoju odrednicu prema mladima kao snazi koja će iznjedriti rješenja za nastalu društveno-političko-ekonomsku situaciju, a kasnije to gazi nerazumijevanjem i neprovođenjem. Mladi postaju sve apatičniji i pasivniji jer ih nitko ne doživljava ozbiljno te prestaju biti aktivni, što rezultira gašenjem bastiona aktivizma u udrugama mladih i za mlade.

EVALUACIJA

Nadzor će, sukladno zakonskoj odredbi, na redovnoj osnovi koja neće biti manja od kvartalnog praćenja obavljati Savjet mladih Varaždinske županije. Uz Savjet mladih, sukladno pravilniku o ocjenjivanju zaposlenika, nadzor i konačni proces evaluacije obavljat će Varaždinska županija. Sam proces vrednovanja rada Odjela za mlade provodio bi se kroz redovna izvješća te analize uključenosti svih sudionika procesa provedbe politike za mlade. Naravno, kvantitativna evaluacija provodit će se sukladno ranije utvrđenim ciljevima, mjerama i aktivnostima unutar programa rada Upravnog odjela za mlade.

Ako izostane privola javnog sektora za pokretanjem Upravnog odjela, organizacije mladih iz domene civilnog društva u suradnji sa Savjetom mladih obavljat će stalne javne zagovaračke kampanje kako bi utjecali na konačno rješavanje pitanja Upravnog odjela za mlade u Varaždinskoj županiji.

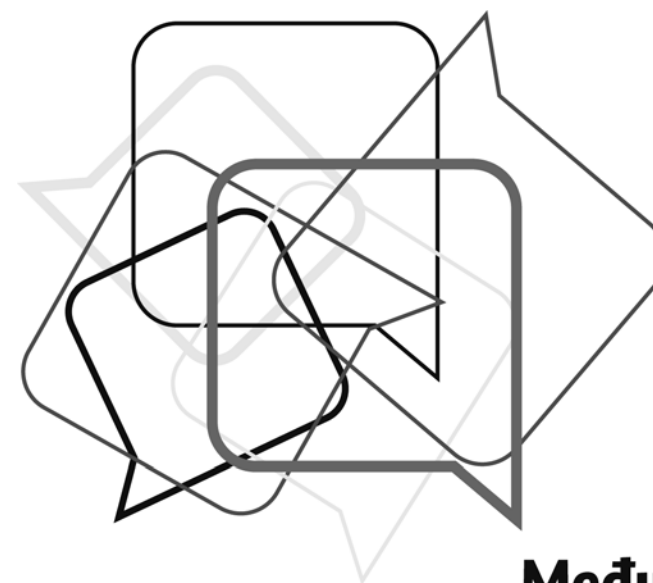
Evaluacija tijekom ovih procesa dosta je jasna - ili imamo Upravni odjel koji radi po ranije utvrđenom programu koristeći inkluzivne procese ili jednostavno ne radi.

ZAKLJUČAK

Iako su odjeli za mlade novina u implementaciji politika za mlade u Hrvatskoj, oni su temelj njezina sustavnog razvoja. Bez jasnog profesionalnog usmjerenja na razvoj mladeških politika ne možemo očekivati veći napredak na području participacije mladih u procesima donošenja odluka, kao i u *policy* aktivnostima lokalne zajednice. Politički konsenzus i autonomija u radu Upravnog odjela za mlade ili Odsjeka za mlade ključni su za profesionalniji i svrsishodniji pristup cijelom procesu.

Za one jedinice lokalne i regionalne samouprave koje nemaju nijedan ili možda samo jedan ispunjen dio institucionalnog okvira politike za mlade, upravni odjeli su jedan od oblika rješenja problema jer će moći raditi na ispunjavanju svih ostalih potrebnih koraka kako bi zadovoljili potrebe, aspiracije, ali i probleme mladih ljudi svoje lokalne zajednice.

Ne treba prezati pred lošim financijskim stanjem u javnom sektoru ili navodnim velikim sukobima s opozicijom na političkom planu. Upravni odjeli za mlade kruna su razvoja politika za mlade te predstavljaju velik cilj kojem treba težiti, a koji je teško dostići. Svi ostali koraci do ovog cilja gotovo su jednako važni pa u svakom slučaju moramo raditi na zagovaranju i ispunjavanju svih drugih koraka kako bismo u konačnici imali Upravni odjel koji može koordinirati rad na aktivnostima politika za mlade.

**Međunarodna
godina mladih
2010/2011.**

Naša godina,
naš glas!

Odjel za mlade Grada Osijeka

Autori: **Marijana Bundić, Momir Poznanović, Marko Vrebac**

SAŽETAK

Mladi su društvena skupina koju u Republici Hrvatskoj, prema Nacionalnom programu za mlade 2009. – 2013., čine svi građani Republike Hrvatske u dobi od 15 do 30 godina. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku dobivenih procjenom starosti stanovništva iz 2008. godine, u Hrvatskoj ima oko 900.000 mladih. Prema istim podacima, na području grada Osijeka i u njegovoj okolici živi 114.616 stanovnika, od kojih 23.189 spadaju u starosnu dob od 15 do 29 godina, što znači da ih po Nacionalnom programu djelovanja za mlade svrstavamo u mlade. Mladi su na razini države, pa tako i grada Osijeka, goruće pitanje jer postoje oprečna razmišljanja po kojima su mladi ili društveni problem ili društveni resurs. U usporedbi s ostalim društvenim skupinama možemo doći do zaključka da su mladi u Republici Hrvatskoj, pa tako i u gradu Osijeku, marginalizirana skupina. Tu se kao rješenje pojavljuje politika za mlade koja, ako se kvalitetno provodi kako na nacionalnoj tako i na gradskoj razini, rješava oba oprečna problema, integrira mlade u društveni sustav, ali ih i potiče da više sudjeluju u samom kreiranju društva. Razvojem lokalnih politika za mlade putem strateških dokumenata, poput općinskih, gradskih i županijskih programa za mlade, sustavno se pristupa procesu ispunjavanja potreba mladih. Samo sustavnim i planskim djelovanjem lokalnih vlasti u partnerskom odnosu s mladima na principima *co-managementa* može se utjecati na poboljšanje položaja mladih u društvu i lokalnoj zajednici. Politika za mlade se prvenstveno razvijala unutar Vijeća Europe koje je i danas, prema mišljenju mnogih, najstručnija međudržavna organizacija kada je riječ o politici za mlade. Vijeće Europe je organizacija koja ne samo da je davala stručnu pomoć državama članicama pri razvoju nacionalnih politika za mlade, nego je stavila naglasak i na razvoj lokalnih.

Taj je proces kulminirao donošenjem Europske povelje o sudjelovanju mladih u životu općina i regija iz 1992. godine (kasnije revidirana 2003.). Već iz naziva tog dokumenta može se vidjeti da je za stvaranje i provedbu lokalne politike za mlade ključna jedna stvar – **sudjelovanje mladih**. Trebalo bi definirati i goruće probleme mladih. U cijeloj Republici Hrvatskoj glavni su problemi mladih, prema „Politika za mlade – hrvatska i europska praksa” iz 2009. godine, nedostatak visokog obrazovanja, spora ekonomska neovisnost, spor proces formiranja samostalnih obitelji, visoka nezaposlenost, slaba društvena i politička participacija. U Osijeku koji je sveučilišni grad nije problem nedostatak visokog obrazovanja, no spora ekonomska neovisnost, visoka nezaposlenost te slaba društvena i politička participacija mladih su uistinu velik problem.

Upravo su odjeli za mlade kao operativne strukture u sklopu gradskih uprava važan čimbenik i sudionik strukturiranog dijaloga s jedne strane, ali možda najviše dio rješenja za sustavniji pristup provođenju zacrtanih planova, aktivnosti, programa i strategija. Ovaj dokument tematizira upravo potrebu za osnivanjem Odjela za mlade Grada Osijeka kao dijela institucionalnog okvira provođenja lokalne politike za mlade.

Ključne riječi: *Odjel za mlade, europska praksa, Grad Osijek, politika za mlade, Gradski program djelovanja za mlade*

ANALIZA

Provođenje lokalne politike za mlade na načelima *co-managementa*, suradnje i inkluzivne participacije svih sudionika uz neizostavan strukturni dijalog temelj je za osnivanje Odjela za mlade. Da bi lokalna politika za mlade bila efektivna i efikasna, potreban je dobar institucionalni okvir. Institucionalni okvir, naravno, ovisi o situaciji unutar pojedine jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (u daljnjem tekstu: JLP(R)S).

Grad Osijek trenutačno nema upravni odjel koji se bavi isključivo pitanjima mladih, nego se kroz Upravni odjel za društvene djelatnosti te njegov Odsjek za prosvjetu, tehničku kulturu i mladež bavi gorućim pitanjima mladih. No, kao što možemo vidjeti iz imena odsjeka, djelokrug rada je suviše opširan da bi se bazirao na pitanja važna isključivo za mlade. Što se tiče koordinacije i provođenja gradskog programa djelovanja za mlade, on se ne provodi dovoljno niti je dovoljno kvalitetan da bi pokrio sva goruća pitanja mladih grada Osijeka. Odjel za mlade bio bi upravni odjel Grada Osijeka zadužen za poslove u vezi s izradom, praćenjem i provedbom gradskog programa za mlade, poticanjem

aktivnosti i praćenjem provođenja aktivnosti iz gradskog programa djelovanja za mlade, izradom stručnih podloga za osnivanje i otvaranje informativnih centara za mlade, savjetovališta, klubova za mlade, izviđačkih i skautskih udruga i drugih oblika djelovanja za mlade, izradom analiza i stručnih materijala iz djelokruga odjela, suradnjom s drugim gradskim tijelima radi provedbe utvrđenih programa koji se odnose na mlade, u vezi s prevencijom socijalno neprihvatljiva ponašanja, unapređivanjem zdravog i kreativnog načina života djece i mladih grada Osijeka te pružanjem podataka i informacija potrebnih za rad tijela lokalne samouprave. U ovom trenutku važno je razmišljati o nekim promjenama jer u gradu Osijeku, prema statističkim podacima, nezaposlenost mladih u prvom polugodištu 2011. iznosi velikih 21 posto, što mlade sve više gura u red društvenog problema, a ne društvenog resursa. Zato je iznimno važno da se što prije dogodi neki pomak koji će početi rješavati taj trenutačno najveći problem mladih, a koji na sebe veže i iz kojeg proizlaze i mnogi drugi problemi.

PRIJEDLOZI ZA RJEŠAVANJE PROBLEMA

- > Zadržavanje trenutačnog stanja.
- > Osnivanje Odsjeka za mladež pri Odjelu za društvene djelatnosti.
- > Osnivanje Upravnog odjela za mlade Grada Osijeka.

Prijedlog 1 – Zadržavanje trenutačnog stanja

- > **PREDNOSTI:** Prednost postojećeg stanja jest ta što se u trenutačnoj strukturi počelo djelomično rješavati pitanje mladih i njihove potrebe, što u dosadašnjim sazivima nije bilo baš aktualno pitanje.
- > **NEDOSTACI:** Širok spektar rada Odjela za društvene djelatnosti te njegova Odsjeka za prosvjetu, tehničku kulturu i mladež u kojem je nemoguće posvetiti se konkretnim problemima i aktualnostima koji muče mlade grada Osijeka.

Prijedlog 2 – Osnivanje Odsjeka za mladež pri Odjelu za društvene djelatnosti

- **PREDNOSTI:** Prednost osnivanja odsjeka koji bi se bavio isključivo mladima je što on ne bi imao previše širok spektar rada te bi uistinu mogao raditi na poboljšanju života mladih ljudi u Osijeku. Osim toga, formirala bi se gradska struktura kroz koju bi udruge koje se bave problemima i pitanjem mladih dobile nadležnu gradsku vlast s kojom bi mogle zajednički raditi na poboljšanju života mladih ljudi.
- **NEDOSTACI:** Najveći je nedostatak manjak ovlasti tog odsjeka. Naime, i kada je riječ o dobrim idejama i projektima koje bi trebalo provoditi, glavnu bi riječ opet imao Upravni odjel za društvene djelatnosti pa bi se moglo dogoditi da dođe do njihova onemogućavanja zbog nedostatka financija, osobnih interesa, pa čak i političkih sukoba.

Prijedlog 3 – Osnivanje Upravnog odjela za mlade Grada Osijeka

- **PREDNOSTI:** Glavna prednost ovakve strukture je proračunska linija. Naime, ako bi se osnovao Upravni odjel za mlade, donošenjem gradskog proračuna imali bismo konkretan proračunski iznos kojim bi taj odjel raspolagao. Prednosti su i lakše donošenje odluka i provođenje kvalitetnih projekata jer se predlažu direktno Gradskom vijeću, kraća je procedura selekcije, kraće je vrijeme pokretanja projekata jer više ne bi bilo velikog birokratskog aparata koji mora sve odobriti prije nego što dođe do izglasavanja na Gradsko vijeće.
- **NEDOSTACI:** Pravih nedostataka ustvari nema jer ako se sve formira kako bi trebalo, napokon bismo imali gradsko upravno tijelo koje bi se bavilo pitanjem mladih.

PREPORUKE

Upravni bi odjel trebalo posložiti na sljedeći način - odabrati povjerenika koji shvaća važnost problema te koji je na neki način upućen u rad Grada i nevladinih organizacija koje se bave pitanjem mladih. Sam gradski odjel trebao bi surađivati sa Savjetom mladih Grada Osijeka i kroz gradske natječeje projektnim putem početi rješavati aktualne probleme mladih. Projekte bi trebali ocjenjivati vanjski evaluatori koji bi bili nepristrani te ne bi bilo nikakva lobiiranja i sukoba interesa pri selekciji kvalitetnih projekata.

Osnivanje Upravnog odjela za mlade Grada Osijeka najbolje je rješenje, i to iz više razloga. Naime, taj bi potez potvrdio da se Grad Osijek uistinu namjerava baviti pitanjem mladih te da se u godinama u kojima slijedi naš ulazak u Europsku uniju razmišlja europski, pokazali bismo primjer dobre prakse kao jedan od rijetkih gradova u Hrvatskoj koji se ozbiljno uhvatio u koštac s rješavanjem tekućih problema koje imaju mladi grada Osijeka.

AKTIVNOSTI POTREBNE ZA IMPLEMENTACIJU

Potrebno je uspostaviti gradski odjel te pametno odabrati povjerenika koji bi ga vodio. To bi trebala biti osoba s iskustvom - političkim, ali i iskustvom problematike kojom bi se odjel bavio, a to je politika za mlade. Osim toga, trebalo bi se posavjetovati s nekim tko već ima takav odjel jer je nepotrebno izmišljati toplu vodu kada u Europi imamo primjera dobre prakse kako bi to trebalo funkcionirati. Nadalje, važno je raditi efikasno i dotaknuti se svega onoga što današnje mlade ljude grada Osijeka uistinu i muči te početi rješavati probleme koji su u domeni Grada.

ZAKLJUČAK

Iako su odjeli za mlade novina u implementaciji politika za mlade u Hrvatskoj, oni su temelj njezina sustavnog razvoja. Bez jasnog profesionalnog usmjerenja na razvoj politika za mlade ne možemo očekivati veći napredak na području participacije mladih u procesima donošenja odluka, kao ni u *policy* aktivnostima lokalne zajednice.

Ne treba prezati pred lošim financijskim stanjem u javnom sektoru ili navodnim velikim sukobima s opozicijom na političkom planu. Upravni odjeli za mlade krana su razvoja politika za mlade te predstavljaju velik cilj kojem treba težiti, a koji je teško dostići. Svi ostali koraci do tog cilja gotovo su jednako važni pa moramo raditi na zagovaranju i ispunjavanju svih drugih koraka kako bismo u konačnici imali upravni odjel koji može koordinirati rad aktivnosti politika za mlade.

LITERATURA

Postojećim mehanizmima do implementacije strukturnog dijaloga u Istarskoj županiji

- ➔ http://ec.europa.eu/youth/pd/doc/776_en.pdf
- ➔ http://www.enl.ee/UserFiles/Organisatsiooni%20tekstid/noortepoliitika/REPORT_structured%20dialogue_13sept2010_ESTONIA_finalfinal.pdf
- ➔ <http://www.enl.ee/en/politics/Structured-dialogue-with-young-people>
- ➔ http://ec.europa.eu/youth/focus/focus165_en.htm
- ➔ http://ec.europa.eu/youth/glossary/word366_en.htm
- ➔ http://ec.europa.eu/youth/glossary/word306_en.htm
- ➔ <http://www.youth-eutrio.be/LinkClick.aspx?fileticket=682F6D74484A714C7359413D&tabid=96&language=nl-BE&stats=false>
- ➔ http://www.youthforum.org/index.php?option=com_content&view=article&id=836&lang=en&Itemid=30
- ➔ <http://healthcarecollaboration.com/docs/StructuredDialogue.pdf>
- ➔ <http://www.youth-eutrio.be/LinkClick.aspx?fileticket=4D64735A307573364939413D&tabid=96&language=nl-BE&stats=false>
- ➔ <http://www.hzz.hr/default.aspx?id=7569>
- ➔ „Mislim, djelujem, unapređujem – Analiza lokalne politike za mlade”, publikacija pulske udruge ZUM.
- ➔ V. Ilišin, „Politička participacija mladih i politika prema mladima: Hrvatska u europskom kontekstu”, Vol. XL., 2003.
- ➔ „Političkim obrazovanjem do aktivnih građana”, članak u časopisu za mlade „3ska!!!”, broj 7, prosinac 2010.
- ➔ <http://www.moj-posao.net/HR/News/Details/66557/Svaki-treci-s-fakultetskom-diplomom-zivi-u-inozemstvu/>
- ➔ http://ec.europa.eu/youth/youth-in-action-programme/doc100_en.htm

Uloga Savjeta mladih Grada Vukovara

- ➔ Blažević, G., Fekete, E., Miletić, T., Preveden, A., Sgagliardi, D. i Žužić, A.: „Mislim, djelujem, unapređujem – Analiza politike za mlade Istarske županije”, ZUM – udruga za poticanje zapošljavanja i stručno usavršavanje mladih ljudi, Pula, 2010.
- ➔ Zakon o Savjetima mladih, donesen 23. veljače 2007.

Provedba Gradskog programa za mlade Grada Karlovca

- ➔ Gradski program za mlade grada Karlovca 2008. - 2012.
- ➔ Co-management; How does it work?
- ➔ Mislim, djelujem, unapređujem; Analiza politike za mlade Istarske županije
- ➔ Europska komisija: Mladi na djelu; programski vodič, siječanj 2011.
- ➔ Bužinković, E. i Buković, N.; Politika za mlade – Hrvatska i europska praksa: <http://www.mmh.hr/admin/ckfinder/userfiles/files/MMHknjigaWeb.pdf>
- ➔ Youth Policy Backpack

Tijelo za provedbu i koordiniranje politike za mlade u Varaždinskoj županiji

- ➔ Nacionalni program djelovanja za mlade, 2009. Vlada Republike Hrvatske
- ➔ Županijski program djelovanja za mlade Varaždinske županije, 2009. Varaždinska županija
- ➔ Analiza problema i potreba mladih u Varaždinskoj županiji, 2009. Varaždinska županija
- ➔ Koraci do uspješne politike za mlade u lokalnoj zajednici, 2011. Mreža mladih Hrvatske
- ➔ Mladi: Priprema, pozor, sudjelujte!, 2011. Mreža mladih Hrvatske
- ➔ Bijela knjiga Europske komisije: Novi poticaji za europsku mladež, 2002. Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži

Odjel za mlade Grada Osijeka

- ➔ Nacionalni program za mlade 2009. – 2013.
- ➔ Gradski program djelovanja za mlade Grada Osijeka
- ➔ Koraci do uspješne politike za mlade u lokalnoj zajednici
- ➔ Bijela knjiga Europske komisije
- ➔ Državni zavod za statistiku – Statistički podaci za 2010.

KONZULTACIJE

Postojećim mehanizmima do implementacije strukturnog dijaloga u Istarskoj županiji

- ➔ Davor Pavičić, stručni suradnik u Odsjeku za Akcije 2 i 4, Odjel za program Mladi na djelu, Agencija za mobilnost i programe Europske unije, 30. svibnja 2011.
- ➔ Nikola Buković, koordinator programa za razvoj nacionalne i lokalnih politika za mlade Mreže mladih Hrvatske, 28. travnja 2011.
- ➔ Anamarija Sočo, programska koordinatorica, Mreža mladih Hrvatske, 2. svibnja 2011.
- ➔ Dunja Potočnik, Institut za društvena istraživanja, 29. travnja 2011.
- ➔ Martti Martinson, referent za politiku za mlade, Vijeće mladih Estonije
- ➔ Patricia Smoljan, pročelnica Upravnog odjela za obrazovanje, sport i tehničku kulturu Istarske županije

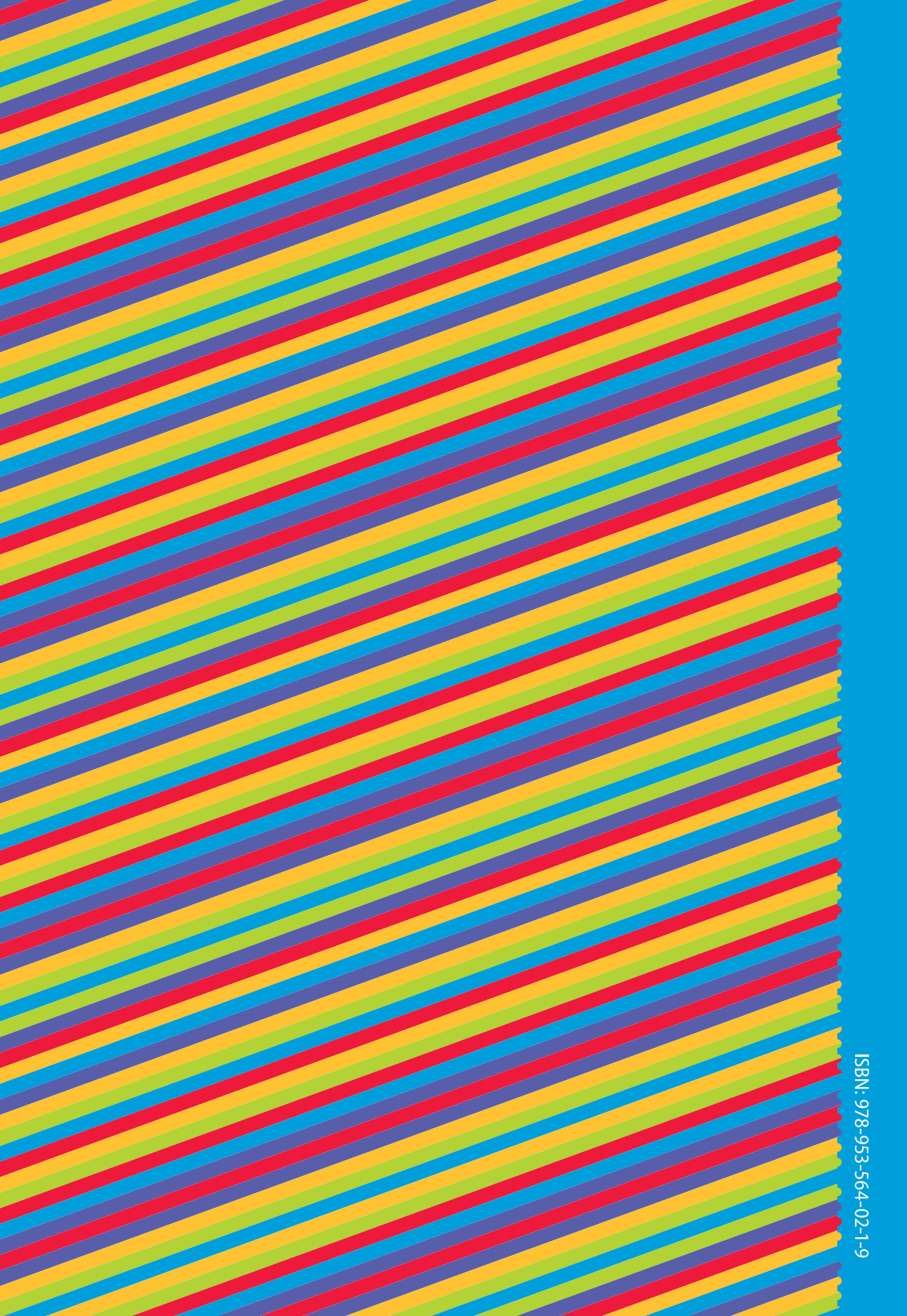
Uloga savjeta mladih Grada Vukovara

- ➔ Siniša Mitrović, viši referent za razvoj civilnog društva, rad s mladima i nacionalnim manjinama pri gradu Vukovaru, 1. lipnja 2011.
- ➔ Karolina Šoš Živanović, PRONI Centar za socijalno podučavanje, voditeljica Info centra za mlade, 31. svibnja 2011.

BILJEŠKE

[illegible]

ISBN: 978-953-564-02-1-9